

Lewiler

Giriş

Lewiler kitabynda Hudaýyň Musa pygambere beren kanunlary we tabşyryklary beýan edilýär. Kitap lewi tiresinden bolan adamlaryň hatyrasyna *Lewiler* diýip atlandyrylýar. Lewiler mukaddes çadyrda Rebbiň aýratyn hyzmatkärleridiler. Ruhanylar hem öz asly boýunça lewi tiresindendirler. Kitapda esasan-da ruhanylaryň we beýleki lewileriň borçlary beýan edilýär. Olar gurbanlyklar, Hudaýa sadakalar we Günäden saplanma günü ýaly dini baýramlary geçirýärler (16:1-34, 23:26-32). Islendik günä: agyr günä, ýeňil günä – tapawudy ýok, mukaddes öýi murdar edip bilýärdi. Şonuň üçin-de, günäden saplanmak üçin berilýän gurbanlyklar dürli-dürlüdi. Olaryň bary bu kitapda jikme-jik beýan edilýär. Bu gurbanlyklar adamlary Hudaý bilen ýaraşdyrmaga ýardam edýärdi. Şeýle hem Lewiler kitaby halal we haram mal, egin-eşik üçin ulanylmaly matalar, garyplar barada edilmeli alada hakyndaky kanunlardan ybaratdyr.

Kitapda her kyrk dokuz ýyldan bir ýyly baýram etmek barada gürrüň edilýär. Şol ýyl ýer başky eýesine gaýtarylyp berilmelidi (25:8-17). Her ýedinji ýyl topraga dynç bermek üçin, ýer ekişsiz galdyrylmalydy (25:1-6). Ýer hakyndaky kanunlar gaty wajypdy, çünki ýer aslynda Hudaýyňky bolup, hojalyklaryň we tutuş jemgyýetiň ykdysady esasydy.

Kitabyň köp bölegi kanunlardan ybaratdyr. Beýleki bölümlerde halk we ruhanylar Hudaýyň görkezmelerine gulak asanda ýa-da ret edende, olara näme bolýandygy beýan edilýär. Hudaý Özüne garşy baş göterenleri dessine jezalandyryp, Özüne gulak asanlara bolsa şu wadany berdi:

«Men siziň araňyzda bolup, siziň Hudaýyňyz bolaryn, sizem Meniň halkym bolarsyňyz. Müsürlileriň guly bolup galmasynlar diýip, sizi Müsürden alyp çykan Hudaýyňyz Reb Mendirin. Sizi olaryň elinden azat edip, başyňyz dik tutduryp ýöreden Mendirin».

26:12-13

Mazmuny

Sadakalar we gurbanlyklar baradaky kanunlar	1:1–7:38
Harunyň we onuň ogullarynyň ruhanylyga bellenişi	8:1–10:20
Halallyk we haramlyk baradaky kanunlar	11:1–15:33
Günäden saplanma günü	16:1-34

Durmuşda we Hudaýa sežde etmekde mukaddes bolmak	
baradaky kanunlar	17:1–27:34
Dürli meseleler baradaky kanunlar	17:1–20:27
Ruhanylar üçin düzgünler	21:1–22:33
Dini baýramlar üçin görkezmeler	23:1–25:55
Ýalkanyşlar we jezalar	26:1-46
Rebbe wadalar we gurbanlyklar baradaky kanunlar	27:1-34

1-nji bap

Ýakma gurbanlygy

¹Reb Özüne ýüz tutulýan çadyrdan Musany çagyryp, oňa şeýle diýdi: ²«Ýsraýyl halkyna aýt: „Rebbe mal gurbanlyk bermek isleýänler, goý, gara mallardan ýa-da dowarlardan bersinler. ³Siz gara maly ýakma gurbanlyk berseňiz, malyňyz şikessiz öküççe bolsun. Rebbiň bu gurbanlygy siziň adyňyzdan kabul ederi ýaly, siz bu ýakma gurbanlygyny Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyna getiriň. ⁴Ýakma gurbanlyk berýän malyň eýesi, onuň kellesine elini goýsun we Hudaý ol maly sizi günäleriňizden saplaýan gurbanlyk hökmünde kabul eder. ⁵Soňra öküçäniň eýesi Rebbiň huzurynda onuň damagyny çalsyn. Harunyň ogullary – ruhanylar bolsa, onuň ganyny Rebbe hödür edip, ony Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyndaky gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpsinler. ⁶Soňra gurbanlyk malyň eýesi ony soýup böleklesin. ⁷Ruhany Harunyň ogullary gurbanlyk sypasynyň üstünde odun örüp, ot ýaksynlar. ⁸Soňra Harunyň ogullary – ruhanylar böleklenen eti, malyň kellesidir içýagy bilen bilelikde gurbanlyk sypasynyň üstünde ýanyp duran otda goýsunlar. ⁹Malyň garyn içegeleri we aýaklary suwa ýuwulsyn. Ruhany bolsa bularyň hemmesini gurbanlyk

sypasynda ýaksyn. Rebbe tutuşlygyna ot üsti bilen berilýän bu ýakma gurbanlygynyň ysy Oňa ýakymlydyr.

¹⁰Dowarlardan alnan janly ýakma gurbanlyk berilýän bolsa, onda bu gurbanlyk janlysy hiç bir şikessiz goç ýa-da erkeç bolsun. ¹¹Malyň eýesi gurbanlyk janlysynyň damagyny gurbanlyk sypasynyň demirgazyk tarapynda, Rebbiň huzurynda çalsyn. Harunyň ogullary – ruhanylar bolsa gurbanlyk janlysynyň ganyny gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpsinler. ¹²Soňra malyň eýesi gurbanlyk janlysyny böleklesin. Ruhany bolsa ol bölekleri janlynyň kellesidir içýagy bilen bilelikde gurbanlyk sypasynda ýanyp duran otda goýsun. ¹³Gurbanlyk janlysynyň garyn içegeleri we aýaklary suwa ýuwulsyn. Onsoň ruhany bularyň hemmesini gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Rebbe tutuşlygyna ot üsti bilen berilýän bu ýakma gurbanlygynyň ysy Oňa ýakymlydyr. ¹⁴Eger Rebbe ýakma gurbanlyk hökmünde guş hödürlenilýän bolsa, onda siziň gurbanlyk guşuňyz gumry ýa-da kepderi bolsun. ¹⁵Ruhany gurbanlyk guşunyň boýnuny ýolup, onuň kellesini gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Onuň ganyny gurbanlyk sypasynyň gapdalyna akdyrsyn. ¹⁶Ruhany guşuň petekesini içindäki zatlary bilen bile alyp, gurbanlyk sypasynyň gündogar tarapyna, kül atylýan ýere taşlasyn. ¹⁷Soňra ruhany guşuň ganatlaryndan

tutup, ony ikä bölsün, ýöne bölekleri biri-birinden doly bölüp aýrmasyn. Onsoň ol guşy gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Rebbe tutuşlygyna ot üsti bilen berilýän bu ýakma gurbanlygynyň ysy Oňa ýakymlydyr.

2-nji bap

Galla sadakasy

¹Kimde-kim Rebbe galla sadakasy-ny bermekçi bolsa, ol sadaka saýlama bugdaý unundan berilsin. Sadaka berýän adam onuň üstüne zeýtun ýagyny guýup, ýakymly ysly tütetgini onuň üstünde goýsun. ²Onsoň galla sadakasy Harunyň ogullaryna – ruhanylara getirilip berilsin. Ruhany zeýtun ýagyna garylan saýlama bugdaý unundan bir goşawujyny, ýakymly ysly tütetginiň baryny alyp, olary gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Rebbiň ýoluna ot üsti bilen berlen bu sadaka paýynyň ysy Oňa ýakymlydyr. ³Galla sadakasyň galany Harun bilen onuň ogullarynyňky bolsun. Rebbe ot üsti bilen berilýän bu sadaka örän mukaddes sadakadyr.

⁴Eger siz tamdyrda ýapylan petiri sadaka bermekçi bolsaňyz, onda ol saýlama bugdaý unundan bişirilen, zeýtun ýagyna ýugrulan, hamyrmaýasyz külçeler ýa-da ojakda bişirilen, ýüzüne zeýtun ýagy çalnan çelpekler bolsun. ⁵Eger tabada bişirilen galla sadakasy bermekçi bolsaňyz, onda ol saýlama bugdaý unundan, zeýtun ýagyna ýugrulyň bişirilen petir bolsun. ⁶Sadaka berýän petiri dograp, üstüne zeýtun ýagyny guýsun – bu galla sadakasydyr. ⁷Eger siziň berýän galla sadakaňyz saçda bişirilen petir çörek bolsa, onda ol saýlama bugdaý unundan edilen hem-de zeýtun ýagyna ýugrulan bolsun. ⁸Rebbe şeýle bişirilen

galla sadakasyň hödür ediň. Çörek ruhana getirilip berlenden soň, ol ony gurbanlyk sypasyň ýanyna alyp barsyn. ⁹Ruhany Rebbiň ýoluna berilýän bu sadaka paýyny galla sadakasyndan bölüp aýryp, ony gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Rebbe ot üsti bilen berilýän bu sadakanyň ysy Oňa ýakymlydyr. ¹⁰Galla sadakasyň galan bölegi Harun bilen onuň ogullarynyňky bolsun. Rebbe ot üsti bilen berilýän bu sadaka paýy örän mukaddesdir.

¹¹Rebbe sadaka berjek çöregiňiz hiç wagt hamyrmaýaly bolmasyn. Çünki Rebbe ot üsti bilen berilýän bu sadaka hamyrmaýaly bolmaly däldir ýa-da bal goşulmaly däldir. ¹²Siz bu zatlary Rebbe ekiniňiziň ilkinji hasyl sadakasy hökmünde berip bilersiňiz. Emma olar gurbanlyk sypasynda ýakymly ys çykarmak üçin ýakylmasyn. ¹³Siz berýän galla sadakalaryňyza duz sepiň. Çünki duz Hudaýyň bilen baglaşan ähtiňiziň nyşanydyr. Berýän sadakalaryňyzyň hemmesine duz sepiň.

¹⁴Eger siz ekiniňiziň ilkinji hasylyny Rebbe galla sadakasy hökmünde hödür etmekçi bolsaňyz, ol döwlen täze bugdaý sümmülinden alnan we otda gowrulan bolsun. ¹⁵Oňa zeýtun ýagyny goşup, ýakymly ysly tütetgini-de onuň üstüne goýuň. Bu galla sadakasydyr. ¹⁶Onsoň ruhany döwlen bugdaýyň belli bir mukdaryny we ýakymly ysly tütetgili zeýtun ýagyny alyp, olary gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Bu Rebbiň ýoluna ot üsti bilen berlen sadaka paýydyr.

3-nji bap

Salamatlyk gurbanlygy

¹Berýän sadakaňyz salamatlyk gurbanlygy bolup, siz uly mal öldürmekçi

bolsaňyz, onuň öküz ýa sygyrdygynyň parhy ýok, ol şikessiz mal bolmalydyr. ²Malyň eýesi gurbanlyk malynyň kellesine elini goýup, Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzynda onuň damagyny çalsyn. Harunyň ogullary – ruhanylar gurbanlygyň ganyny gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpsinler. ³⁻⁴Siz salamatlyk gurbanlygyndan bar içýaglary hem-de garyň içegeleriniň daşyndaky bar ýagy, bildäki iki böwregi daşynyň ýagy bilen, bagryň ýüzündäki ýag perdesini böwrekler bilen bile alyp, olary Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlyk paýy hökmünde hödür ediň. ⁵Onsoň Harunyň ogullary bulary gurbanlyk sypasynyň üstünde ýanyp duran otdaky ýakma gurbanlygy bilen bile ýaksynlar. Rebbe ot üsti bilen berilýän bu gurbanlygyň sýy Oňa ýakymlydyr.

⁶Eger salamatlyk gurbanlygy hökmünde Rebbe dowar süriňizden gurbanlyk hödür etmekçi bolsaňyz, onda ol goçmy, goýunmy, tekemi, geçimi – parhy ýok, ol şikessiz dowar bolmalydyr. ⁷Eger siz goýun gurbanlyk bermekçi bolsaňyz, onda ony Rebbiň huzuryňa getirmelisiňiz. ⁸Malyň eýesi gurbanlyk janlysynyň kellesine elini goýup, onuň damagyny Rebbe ýüz tutulýan çadyryň öňünde çalsyn. Harunyň ogullary onuň ganyny gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpsinler. ⁹⁻¹⁰Malyň eýesi salamatlyk gurbanlygy üçin hödür edilen janlynyň ähli ýaglaryny: goýnuň türresiniň düýbünden kesilip alnan guýruk ýagynyňdyr içýaglarynyň baryny we garyň içegeleriniň daşyndaky ýaglaryň baryny, bildäki iki böwregi daşynyň ýagy bilen, bagryň ýüzündäki ýag perdesini böwrekler bilen bile alyp, olary Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlyk paýy hökmünde hödür etsin. ¹¹Onsoň ruhany

bulary alyp, Rebbe ot üsti bilen berilýän iýmit sadakasy hökmünde gurbanlyk sypasynda ýaksyn.

¹²Eger geçi gurbanlyk bermekçi bolsaňyz, siz ony Rebbiň huzuryňa getirmelisiňiz. ¹³Malyň eýesi onuň kellesine elini goýup, Rebbe ýüz tutulýan çadyryň öňünde onuň damagyny çalsyn. Harunyň ogullary gurbanlyk janlysynyň ganyny gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpsinler. ¹⁴⁻¹⁵Malyň eýesi gurbanlyk janlysynyň bar içýaglaryny hem-de garyň içegeleriniň daşyndaky ähli ýagyny, bildäki iki böwregi daşynyň ýagy bilen we bagryň ýüzündäki ýag perdesini böwrekler bilen bile alyp, olary Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlyk paýy hökmünde hödür etsin. ¹⁶Onsoň ruhany bulary alyp, Rebbe ot üsti bilen berilýän iýmit sadakasy hökmünde gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Onuň sýy Rebbe ýakymlydyr. Gurbanlygyň ähli ýagy Rebbe hödür edilsin. ¹⁷Siz nirede ýaşasaňyz-da, etiň ýagyny we ganyny iýmäň. Bu siziň bütin nesilleriňiz üçin ebedilik düzgün bolsun“».

4-nji bap

Tötänlikden edilen günäler üçin berilmeli gurbanlyklar

¹Reb Musa şeýle diýdi: ²⁻³«Ysraýyl halkyna aýt: „Kimde-kim Men Rebbiň size beren buýruklarymy tötänden bozup, günä etse, şeýle-de başyna ýag guýlup saýlanan baş ruhanyň özi günä iş edip, halky ýazykly etse, onda ol şikessiz bir öküzçäni öldürüp, ony Rebbe günä gurbanlygy hökmünde hödür etsin. ⁴Öküzçäni Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyňa, Rebbiň huzuryňa getirsin we elini öküzçäniň kellesine goýup, Rebbiň huzurynda onuň damagyny çalsyn.

⁵Onsoň başyna ýag guýlup saýlanan baş ruhany öküzçäniň ganyndan birazragyny alyp, ony Rebbe ýüz tutulýan çadyra getirsin. ⁶Baş ruhany gana barmagyny batyryp, Rebbiň huzuryňa – iň mukaddes otagyň öňüne gany ýedi gezek sepelesin. ⁷Soňra baş ruhany Rebbe ýüz tutulýan çadyrdaky – Rebbiň huzuryndaky ýakymly ysly tütetgi ýakylýan gurbanlyk sypasynyň şahlaryna biraz gan çalsyn. Öküzçäniň galan ganyny bolsa Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyndaky ýakma gurbanlyk sypasynyň düýbüne döksün. ⁸⁻⁹Baş ruhany günä gurbanlygy hökmünde berlen bu öküzçäniň bar içyaglaryny, garyn içegeleriniň daşyndaky ýaglaryny, bildäki iki böwregi daşynyň ýagy bilen we bagryň ýüzündäki ýag perdesini böwrekler bilen bile alsyn. ¹⁰Baş ruhany bu malyň ýagyny-da edil salamatlyk gurbanlygy üçin öldürilen öküzäniň ýaglarynyň alnyşy ýaly alyp, olary ýakma gurbanlyk sypasynda ýaksyn. ¹¹⁻¹²Emma baş ruhany öküzçäniň derisini, bar etini, kellebaş-ýagyny, garyn-çegelerini garyn-gajagy bilen, garaz, öküzçäniň diňe ýagyndan başga bar zadyny düşelgäniň daşyndaky bir halal ýere, kül üşmeginiň üstüne çykardyp ýakdysyn.

¹³⁻¹⁴Eger bütin ysraýyl halky öz Hudaýy Rebbiň beren buýruklaryny tötänlikden bozup, günä etse, bu günä iş hem jemagatdan ýaşyrylyp, olaryň eden günäleriniň üsti açylan badyna, jemagat günä gurbanlygy hökmünde bir öküzçäni Rebbe ýüz tutulýan çadyryň öňüne getirsin. ¹⁵Halkyň ýaşululary Rebbiň huzurynda ellerini öküzçäniň kellesine goýup, şol ýerde onuň damagy çalynsyn. ¹⁶Başyna ýag guýlup saýlanan baş ruhany öküzçäniň ganyndan birazragyny alyp, ony Rebbe ýüz tutulýan çadyra

getirsin ¹⁷Onsoň baş ruhany barmagyny gana batyryp, ony ýedi gezek Rebbiň huzuryňa – iň mukaddes otagyň öňüne sepelesin. ¹⁸Soňra baş ruhany Rebbe ýüz tutulýan çadyrda Rebbiň huzuryndaky gurbanlyk sypasynyň şahlaryna biraz gan çalsyn. Galan gany bolsa Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyndaky ýakma gurbanlyk sypasynyň düýbüne döksün. ¹⁹Baş ruhany öküzçäniň ähli ýagyny alyp, ony gurbanlyk sypasynda ýaksyn. ²⁰Baş ruhany günä gurbanlygy üçin berlen öküzçe bilen näme eden bolsa, bu öküzçe bilen hem şeýle etsin. Ol günä gurbanlygy üçin berlen bu öküzçe bilen halky günäsinden saplasyn we Hudaý halkyň günäsini geçer. ²¹Soňra baş ruhany öküzçäni düşelgäniň daşyna çykardyp, ony-da birinji öküzçäni ýakdyryşy ýaly edip ýakdysyn. Bu halkyň günä gurbanlygydyr.

²²⁻²³Eger baştutanlardan biri öz Hudaýy Rebbiň beren buýruklaryny tötänlikden bozup, günä etse, ol günäsi barada oňa duýdurylan badyna, gurbanlyk hökmünde şikessiz bir erkeji getirsin. ²⁴Ol erkejiň kellesine elini goýup, ýakma gurbanlyk malyňyň öldürilýän ýerinde, Rebbiň huzurynda onuň damagyny çalsyn. Bu günä gurbanlygydyr. ²⁵Ruhany bolsa günä gurbanlygy üçin damagy çalnan janlynyň ganyna barmagyny batyryp, ony ýakma gurbanlyk sypasynyň şahlaryna çalsyn. Galan gany bolsa ýakma gurbanlyk sypasynyň düýbüne döksün. ²⁶Erkejiň bar ýagyny ruhany edil salamatlyk gurbanlygynyňky ýaly edip, gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Şeýdip, ruhany günä gurbanlygy üçin berlen erkeç bilen günäli günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer.

²⁷⁻²⁸Eger ýönekeý halkdan biri Rebbiň beren buýruklaryny tötänlikden bozup,

günä etse, ol günäsi barada oňa duýdurylan badyna, bir şikessiz geçini gurbanlyk bersin. ²⁹Ol elini günä gurbanlygy üçin berilýän janlynyň kellesine goýup, ýakma gurbanlyk malynyň öldürilýän ýerinde, Rebbiň huzurynda onuň damagyny çalsyn. ³⁰Ruhany onuň ganyna barmagyny batyryp, ol ony ýakma gurbanlyk sypasynyň şahlaryna çalsyn. Galan gany bolsa ol sypanyň düýbüne döksün. ³¹Edil salamatlyk gurbanlygynyň bar ýagyny alyş ýaly, ruhany bu geçiniň hem ähli ýagyny alsyn. Soňra Rebbe ýakymly ys çykarmak üçin ony gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Şeýdip, ruhany günä gurbanlygy üçin berlen geçi bilen günäni günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer. ³²Eger günäli kişi günä gurbanlygy üçin guzy bermekçi bolsa, onda ol şikessiz guzy bolsun. ³³Malnyň eýesi elini guzynyň kellesine goýup, ýakma gurbanlyk malynyň öldürilýän ýerinde, günä gurbanlygy hökmünde onuň damagyny çalsyn. ³⁴Ruhany günä gurbanlygy üçin damagy çalnan janlynyň ganyna barmagyny batyryp, ony ýakma gurbanlyk sypasynyň şahlaryna çalsyn. Galan gany bolsa ol gurbanlyk sypasynyň düýbüne döksün. ³⁵Salamatlyk gurbanlygy üçin öldürilen goýnuň bar ýagynyň alnyşy ýaly, bu günä gurbanlygy üçin hödürlenlen guzynyň hem ähli ýagy alynsyn. Ruhany ony alyp, Rebbe ot üsti bilen berlen beýleki gurbanlyklar bilen bile gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Şeýdip, ruhany günä gurbanlygy üçin berlen guzy bilen günäni günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer.

5-nji bap

Günäli adamyň bermeli gurbanlygy

¹Kimdir biri bolan işi görüp ýa-da bilibem, bolan işe şaýatlyk etmegi soralanda,

ondan boýun gaçyrsa, ol öz jezasyny çekmelidir. ²Kimdir biri haram saýlyan zada: haram wagşy haýwanyň maslygyna ýa-da haram mal-garanyň maslygyna, ýa-da haram süýrenijileriň we mör-möjekleriň maslygyna tötänlikde galtaşa, onda ol muny aňan badyna, haram we ýazykly saýlyandyr. ³Kimdir biri haramlygyna, haram edýän islendik zada tötänlikden galtaşa, onda ol muny aňan badyna, ýazykly saýlynsyn. ⁴Kimdir biri ýamanlyk ýa-da ýagşylyk etmek üçin, soňuny saýman tötänden ant içse, onda ol muny aňan badyna, nähili ant içilendigine garamazdan, ýazykly saýlynsyn. ⁵Eger kimde-kim şulardan birini edip, günä gazanandygyna göz ýetirse, ol eden günäsini boýun alsyn. ⁶Ol eden günäsi üçin töleg hökmünde sürüden bir urkaçy janlyny: goýny ýa-da geçini Rebbe günä gurbanlygy üçin getirsin. Ruhany günä gurbanlygy üçin berlen goýun ýa-da geçi bilen günäni günäsinden saplasyn. ⁷Eger günäliniň goýna gurby çatmaýan bolsa, eden günäsi üçin töleg hökmünde Rebbe iki sany gumry ýa-da iki kepleri getirsin. Olaryň biri günä gurbanlygy, beýlekisi bolsa ýakma gurbanlygy üçindir. ⁸Ol bulary ruhana getirip bersin. Ruhany öňürti günä gurbanlygy üçin niýetlenen guşy Hudaýa hödür edip, onuň boýun oňurgasyny ýazdyrsyn, ýöne onuň kellesini ýolup aýyrmасыn. ⁹Onsoň ruhany günä gurbanlygy üçin berlen guşuň ganyndan gurbanlyk sypasynyň gapdalyna biraz sepeläp, galan gany gurbanlyk sypasynyň düýbüne akdyrsyn. Bu günä gurbanlygydyr. ¹⁰Beýlekisini ruhany höküm boýunça, ýakma gurbanlygy üçin Hudaýa hödür etsin. Şeýdip, ruhany günä gurbanlygy üçin berlen gumry ýa-da kepleri bilen günäni günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer.

¹¹Eger günäliniň iki gumra ýa-da iki kepderä gurby çatmaýan bolsa, onda ol eden günäsi üçin sadaka hökmünde ondan bir batmana barabar saýlama bugdaý ununy getirsin. Onuň üstüne zeýtun ýagy guýulmasyn ýa-da ýakymly ysly tütetgi goýulmasyn, çünki bu günä gurbanlygydyr. ¹²Ol ony ruhana getirip bersin. Ruhany undan Rebbiň ýoluna hödürlenlen paý hökmünde bir goşawuç alyp, ony Rebbe ot üsti bilen berilýän sadaka paýy bilen bile gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Bu günä gurbanlygydyr. ¹³Ýokarda agzalan günälerden birini eden günälini ruhany günä gurbanlygy üçin berlen un bilen günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer. Galan un galla sadakasy ýaly ruhanynyňky bolar“».

Ýazyk gurbanlygy

¹⁴Reb Musa şeýle diýdi: ¹⁵«Eger kimdir biri tötänlikde Rebbe berilmeli sadakalary bermän günä gazansa, onda ol Rebbe ýazyk gurbanlygy hökmünde sürüden şikessiz bir goç getirsin. Ýazyk gurbanlygynyň bahasy mukaddes öýüň ölçegine görä kümüş bilen kesgitlensin. ¹⁶Ol Hudaýa berilmeli sadakalarynyň baryny, üstüne goşmaça başden birini goşup, ruhana bersin. Ruhany ýazyk gurbanlygyna berlen goç bilen günälini günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer.

¹⁷Eger kimde-kim Rebbiň beren buýruklarynyň birini tötänlikde bozup, günä gazansa, ol ýazyklydyr we öz jezasyny çekmelidir. ¹⁸Rebbe ýazyk gurbanlygy hökmünde sürüden bir şikessiz goç ýa-da şonuň ýerini tutjak zat getirsin. Ruhany şu goç arkaly günälini tötänlikde eden günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer. ¹⁹Bu seniň Rebbe garşy

eden günäň üçin töleg hökmünde berilýän ýazyk gurbanlygydyr».

6-njy bab

¹Reb Musa şeýle diýdi: ²«Eger kimdir biri amanat ýa-da girew goýan kişä biwepalyk etse, ýa-da ogurlyk etse, ýa-da ony aldap, Rebbiň tabşyryklaryny bozsa, ³⁻⁴ýa ýiten zady tapyp alybam, bu hakda ýalandan ant içip, ynsanyň edäýjek zatlarynyň birini edip günä gazanyp, soňam öz eden günäsine düşünişip, zorluk ýa-da hile bilen alan ýa-da özüne amanat berlen, ýa-da biri tarapyndan ýitirilen we özüniň tapan zadyny, ⁵ýa-da ýalandan ant içen islendik zadyny bütinligine we onuň başden bir gymmatyny-da üstüne goşup, öz ýazygyny bilen badyna, ony eýesine gaýtaryp bersin. ⁶Soňra ol özüniň Rebbe ýazyk gurbanlygy hökmünde ruhana sürüden bir şikessiz goç ýa-da onuň ýerini tutjak başga bir zat getirip bersin. ⁷Onsoň ruhany Rebbiň huzurynda günälini günäsinden saplasyn we şonda onuň nähili günä edendigine garamazdan, Hudaý onuň günäsini geçer».

Ýakma gurbanlygy

(Müsürden çykyş 29:38-43; Çölde 28:1-8)

⁸Reb Musa şeýle diýdi: ⁹«Haruna we onuň ogullaryna tabşyr. Ýakma gurbanlygynyň berliş kadasy şeýledir: Ýakma gurbanlygy uzakly gije gurbanlyk sypasynyň üstünde goýulmalydyr. Gurbanlyk sypasyndaky ot bolsa öçürilmeli däldir. ¹⁰Ertesi irden ruhany egnine nepis zygyr matadan tikilen içki geýimini we onuň üstünden zygyr matadan tikilen lybaslaryny geýsin. Soňra ol gurbanlyk sypasynyň üstündäki otda ýanan ýakma gurbanlyk malynyň külünü aýryp, ony gurbanlyk sypasynyň gapdalynda

goýsun. ¹¹Onsoň ruhany zygyr matadan tikilen lybaslaryny çykaryp, başga eşiklerini geýsin we küli düşelgäniň daşyna çykaryp, halal ýere döksün. ¹²Gurbanlyk sypasynyň üstündäki ot mydama ýanyp dursun, ol hiç haçan sönmesin. Ertirlerine ruhany oduň üstüne odun atsyn. Ýakma gurbanlyk malynyň böleklenen etlerini onuň üstüne örsün. Salamatlyk gurbanlyklarynyň ýagyny-da otda ýak-syn. ¹³Gurbanlyk sypasynyň üstünde hemişelik ot ýanyp dursun, ol hiç haçan öçmesin.

Galla sadakasy

¹⁴Galla sadakasynyň berliş kadasy şeýledir: Ony Harunyň ogullary Rebbiň huzurynda, gurbanlyk sypasynyň önünde bersinler. ¹⁵Ruhany galla sadakasynyň zeýtun ýagyna garylan saýlama unundan we onuň üstündäki ýakymly ysly tütetgiden goşawujyny dolduryp alyp, olary Rebbiň ýoluna ot üsti bilen berilýän sadaka paýy hökmünde gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Onuň ysy Rebbe ýakymlydyr. ¹⁶Onuň galanyny Harun we onuň ogullary iýsin. Ondan petir bişirilip, olar mukaddes ýerde, Rebbe ýüz tutulýan çadyryň howlusynda iýilsin. ¹⁷Ol hamyrmaýasyz bolsun. Men muny Rebbe ot üsti bilen berlen sadakalarymdan olaryň paýy hökmünde berdim. Edil günä gurbanlygy we ýazyk gurbanlygy ýaly bu galla sadakasy hem örän mukaddes sadakadyr. ¹⁸Harunyň neslinden bolan her bir erkek göbekli bu galla sadakasyndan iýip biler. Bu Rebbe ot üsti bilen berlen sadakalardan onuň nesilleri üçin ebedilik paýdyr. Bu galla sadakasyna Harunyň ogullaryndan başga galtaşan her kes betbagtçylyga uçar».

¹⁹Reb Musa şeýle diýdi: ²⁰«Harunyň we onuň ogullarynyň bellenen günü

Rebbe bermeli sadakasy, ine, şundan ybaratdyr: saýlama bugdaý ununyň ondan bir batmanyň gündelik sadaka hökmünde bersinler. Onuň ýarysý ertirine, beýleki ýarysý agşamyna berilsin. ²¹Ol un zeýtun ýagyna ýugrulyp, saçda ýaga bişirilen petir bölekleri Rebbe ýakymly ys çykarmak üçin galla sadakasy hökmünde hödür edilsin. ²²Galla sadakasyny Harunyň neslinden bolan, başyna ýag guýlup saýlanan baş ruhany taýýarlamaýdyr. Bu sadaka Rebbe ebedilik paý hökmünde tutuşlygyna ýakylsyn. ²³Ruhanyň berýän her bir galla sadakasy tutuşlygyna ýakylmalydyr, ol iýilmeli däldir».

Günä gurbanlygy

²⁴Reb Musa şeýle diýdi: ²⁵«Haruna we onuň ogullaryna aýt: „Günä gurbanlygyň berliş kadasy şeýledir: günä gurbanlygy üçin berilýän malyň damagy Rebbiň huzurynda, ýakma gurbanlyk malynyň öldürilýän ýerinde çalynsyn. Bu örän mukaddes gurbanlykdyr. ²⁶Ony günä gurbanlygy üçin hödür eden ruhany iýsin. Ol mukaddes ýerde, Rebbe ýüz tutulýan çadyryň howlusynda iýilsin. ²⁷Harunyň ogullaryndan başga gurbanlyk malynyň etine galtaşan her kes betbagtçylyga uçar. Eger onuň gany egin-eşiğe syçrasa, ol mukaddes ýerde ýuwulsyn. ²⁸Gurbanlyk malynyň eti gaýnadylan toýun gap döwülsin. Eger ol bürünç gapda gaýnadylan bolsa, ol gap sürtgüç bilen sürtülip, suw bilen çaykalsyn. ²⁹Ruhanylar urugyndan bolan her bir erkek göbekli ondan iýip biler. Bu gurbanlyk örän mukaddes gurbanlykdyr. ³⁰Emma mukaddes otagda günäden saplamak üçin, Rebbe ýüz tutulýan çadyryň içine gany getirilen günä gurbanlygy üçin berlen malyň eti iýilmeli däldir. Ol oda ýakylmalydyr.

7-nji bap

Ýazyk gurbanlygy baradaky düzgünler

¹Ýazyk gurbanlygy örän mukaddes gurbanlykdyr. Onuň berliş kadasy şeýledir: ²ýazyk gurbanlyk malynyň damagy ýakma gurbanlyk malynyň öldürilýän ýerinde çalnyp, onuň gany gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpilsin. ³⁻⁴Onuň ähli ýagy: guýruk ýagy, garyn içegeleriniň daşyndaky ýagy, bildäki iki böwregi daşynyň ýagy bilen we bagryň ýüzündäki ýag perdesi böwrekler bilen bile alnyp, Rebbe hödür edilsin. ⁵Ruhany olary Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlyk hökmünde gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Bu ýazyk gurbanlygydyr. ⁶Ruhany maşgalasyndan bolan her bir erkek göbekli ol mal etinden iýsin. Ol mukaddes ýerde iýilsin, çünki bu gurbanlyk örän mukaddes gurbanlykdyr. ⁷Ýazyk gurbanlygynyň berliş kadasy-da edil günä gurbanlygynyň berliş kadasy ýalydyr. Ýazyk gurbanlygynyň eti ýazyklyny günäsinden saplaýan ruhanynyňky bolsun. ⁸Islendik kişiniň ýakma gurbanlygyny hödürleýän ruhany gurbanlyga berlen malyň derisini özüne alsyn. ⁹Tamdyrda, pitide ýa-da saçda taýýarlanan islendik galla sadakasy ony Hudaýa hödürleýän ruhanynyňky bolsun. ¹⁰Emma zeýtun ýagyna garylan ýa-da gury, bişirilmedik galla sadakasy Harun nesilleriniň arasynda deň paýlaşylsyn.

Salamatlyk gurbanlygy baradaky düzgünler

¹¹Rebbe hödür edilýän salamatlyk gurbanlygynyň berliş kadasy şeýledir: ¹²⁻¹³eger kimdir biri salamatlyk gurbanlygyny Hudaýa şükür hökmünde

hödürleýän bolsa, onda ol gurbanlyk beriljek mal bilen birlikde zeýtun ýagyna ýugrulan külçeler, ýüzüne zeýtun ýagy çalnan çelpekler we zeýtun ýagyna ýugrulyp, saýlama bugdaý unundan bişirilip petir we çörek hödür etsin. ¹⁴Bularyň hersinden bir çöregi Rebbe üwreme sadakasy hökmünde bersin. Olar salamatlyk gurbanlygynyň gany gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpýän ruhanynyňky bolsun. ¹⁵Rebbe alkyş hökmünde berlen salamatlyk gurbanlygynyň eti bolsa hödür edilen günü iýilsin. Gurbanlyk etiniň ýekeje bölegi-de ertire galdyrylmasyn. ¹⁶Eger hödür edýän sadakaňyz aýdylan ýa-da meýletin sadaka bolsa, onda ol hödür edilen günü iýilsin. Ondan artyp galany ertesi gün iýilsin. ¹⁷Ondan artyp galany bolsa, üçülenji gün oda ýakylsyn. ¹⁸Eger salamatlyk gurbanlygynyň etinden üçülenji gün iýilse, onda ol kabul bolmaz we ony hödür eden üçin hasaba alynmaz. Ol nejisdir, ondan iýen jezany çekmeli. ¹⁹Eger gurbanlyk malynyň eti islendik haram zada galtaşsa, ol iýilmesin, oda ýakylsyn, halal eti haram saýylmadyk kişi iýip biler. ²⁰Eger kimde-kim haram bolubam, Rebbe hödür edilen salamatlyk gurbanlygynyň etinden iýse, ol öz halkynyň arasyndan kowlup çykarylсын. ²¹Eger kimde-kim islendik haram zadyň haramlyklaryna, haram mala ýa-da islendik haram jandara galtaşybam, Rebbe hödür edilen salamatlyk gurbanlygynyň etinden iýse, ol öz halkynyň arasyndan kowlup çykarylсын“». ²²Reb Musa şeýle diýdi: ²³«Ysraýyl halkyna aýt: „Öküziň, goýnuň ýa-da geçiniň hiç bir ýagyny iýmesinler. ²⁴Ölen malyň ýa-da ýyrtjylaryň parçalan malynyň ýagy her hili maksatlar üçin ulanylyp bilner, emma ol hiç haçan iýilmeli däldir.

²⁵Kimde-kim Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlyk malynyň ýagyndan iýse, ol ysraýyl halkynyň arasyndan kowlup çykarylsyn. ²⁶Nirede ýaşadyňklyaryna garamazdan, guşuňkymy ýa-da haýwanyňkymy – parhy ýok, olar hiç hili gan iýmesinler. ²⁷Eger kimde-kim gan iýse, nämäniň ganydygynyň parhy ýok, ol öz halkynyň arasyndan kowlup çykarylsyn“».

²⁸Reb Musa şeýle diýdi: ²⁹«Ysraýyl halkyna aýt: „Kim Rebbe salamatlyk gurbanlygyny hödür etmekçi bolsa, ol Rebbe aýratyn sadakany öz salamatlyk gurbanlygynyň malyndan bersin. ³⁰Sadaka berýän adamyň özi gurbanlyk berlen malyň ýagyny onuň döşi bilen birlikde getirip, olary Rebbe ot üsti bilen berilýän göterme sadakasy hökmünde ýokary galdyrsyn. ³¹Ruhany ýagy gurbanlyk sypasynda ýaksyn, emma gurbanlyk malynyň döşi Harunyň ogullarynyňky bolmalydyr. ³²Şeýle hem salamatlyk gurbanlygynyňyzyň sag buduny-da sadaka hökmünde ruhana beriň. ³³Gurbanlyk malynyň paý hökmünde berilýän bu sag buduny, salamatlyk gurbanlygynyň ganyny we ýagyny hödürlän ruhany alsyn. ³⁴Çünki Men ysraýyl halkyndan olaryň salamatlyk gurbanlyklaryndan Rebbe göterme sadakasy hökmünde hödürlenlen döşi we sag budy aldym. Olary Men ysraýyl halkyndan ruhany Haruna we onuň ogullaryna ebedilik paý hökmünde berdim. ³⁵Harunyň we onuň ogullarynyň Rebbe ruhany hökmünde gulluk etmäge başlan günlerinden bäri Rebbe ot üsti bilen berilýän sadakalardan olara degişli paý şudur“».

³⁶Munuň ysraýyl halkyndan ebedilik parz hökmünde

ruhanylara berilmelidigini, Haruny we onuň ogullaryny wezipä bellän günü Reb maňa buýurdy. ³⁷Ýakma gurbanlygynyň, galla sadakasyň, günä gurbanlygynyň, ýazyk gurbanlygynyň, belleme sadakasyň we salamatlyk gurbanlygynyň berliş kadasy şulardan ybaratdyr. ³⁸Sinaý çölünde Reb Özüne gurbanlykdyr sadakalar bermekligi ysraýyl halkyna buýran günü Ol Musa bu tabşyrygy berdi.

8-nji bap

Musa Haruny we onuň ogullaryny ruhanylyga belleýär (Müsürden çykyş 29:1-37)

¹Reb Musa şeýle diýdi: ²⁻³«Haruny we onuň ogullaryny, olaryň ruhanylyk lybaslaryny, mesh ýagyny, günä gurbanlygy üçin berilýän öküzcäni, iki sany goçy we petirli sebedi al-da, бүтін halky Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyna üýşür». ⁴Musa Rebbiň buýruşy ýaly-da etdi. Бүтін halk Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyna ýygandy. ⁵Musa halka ýüzlenip: «Men Rebbiň özüme beren şu aşakdaky tabşyryklaryny ýerine ýetirmelidirin» diýdi. ⁶Şundan soň, Musa Haruny we onuň ogullaryny öňe çykaryp, olardan ýuwunmaklaryny talap etdi. ⁷Soňra Musa Harunyň egnine uzyn köýnek we don geýdirip, onuň bilini guşak bilen guşady. Musa onuň donunyň üstünden efot geýdirip, ony bezelen guşak bilen Harunyň arkasyna berkitdi. ⁸Onuň döşüne gursakça dakyp, onuň içine Urymy we Tummymy ^a saldy. ⁹Musa Harunyň kellesine selle orady. Selläniň öň tarapynda bolsa, altyn bezegi – mukaddes täji goýdy. Musa bar zady Rebbiň

^a **8:8 Urym we Tummym** – Hudaýyň islegini bilmek üçin ruhanylar tarapyndan ulanylan iki sany daş. Sözlüğe seret.

tabşyryşy ýaly etdi. ¹⁰Soňra Musa mesh ýagy alyp, ony mukaddes çadyra we onuň içindäki ähli enjamlaryň üstüne sepeläp, olary mukaddes etdi. ¹¹Ýagdan ýedi sapa gurbanlyk sypasynyň üstüne sepeläp, ol gurbanlyk sypasyny, onuň ähli enjamlaryny, legeni we onuň sütünini mukaddes etdi. ¹²Bagyş etmek üçin, Musa Harunyň başyna mesh ýagyny guýdy. ¹³Onsoň Musa Harunyň ogullaryny getirdi. Olaryň eginlerine köýneklerini geýdirip, billerine guşak guşap, kellelerine selle orady. Musa bar zady Rebbiň özüne tabşyryşy ýaly etdi. ¹⁴Soňra ol günä gurbanlygynyň öküçesini idip getirdi. Harun we onuň ogullary, ellerini öküçäniň kellesine goýdular. ¹⁵Musa öküçäniň damagyny çaldy. Ol öküçäniň ganyndan alyp, ony gurbanlyk sypasynyň şahlaryna barmagy bilen çalyp, gurbanlyk sypasyny halallady. Galan gany bolsa, ol gurbanlyk sypasynyň düýbüne dökdü. Şeýdip, Musa gurbanlyk sypasyny halallamak üçin ony mukaddes etdi. ¹⁶Onsoň Musa garyn içegeleriň daşyndaky bar ýaglary we bagryň ýüzündäki ýag perdesini, iki böwregi daşynyň ýagy bilen alyp, olary gurbanlyk sypasynda ýakdy. ¹⁷Emma öküçäniň özünü, derisini, etini we içgoşuny Rebbiň özüne tabşyryşy ýaly, Musa düşelgäniň daşyna çykardyp ýakdyrdy.

¹⁸Soňra ol ýakma gurbanlygy üçin berilýän goçy getirdi. Harun we onuň ogullary ellerini goçuň kellesine goýdular. ¹⁹Goçuň damagy çalyndy. Musa onuň ganyndan alyp, gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpdi. ²⁰Ol goçy bölekledi, kellesini we içýagyny, onuň galan bölekleri bilen bile oda ýakdy. ²¹Goçuň garyn-içegeleri we aýaklary ýuwlandan soň, Musa goçy bütinligine gurbanlyk sypasynda ýakdy. Bu Rebbe

ýaraýan ýakymly ys çykarmak üçin berilýän ýakma gurbanlygydy, ýagny Rebbiň Musa tabşyryşy ýaly, Rebbe ot üsti bilen berlen gurbanlykdy.

²²Soňra ol hödür edilen ikinji goçy, belleme goçuny getirdi. Harun we onuň ogullary ellerini goçuň kellesine goýdular. ²³Musa goçuň damagyny çalyp, onuň ganyndan aldy. Harunyň sag gulagynyň ýumşak etli ýerine, sag eliniň we sag aýagynyň başam barmagyna gan çaldy. ²⁴Onsoň Harunyň ogullaryny öňe çykardylar. Musa olaryňam sag gulaklarynyň ýumşak etli ýerine, sag elleriniň we sag aýaklarynyň başam barmaklaryna gan çaldy. Galan gany bolsa ol gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpdi. ²⁵Soňra Musa goçuň ýaglaryny – guýruk ýagyny, garyn-içegeleriň daşyndaky bar ýaglary, bagryň ýüzündäki ýag perdesini, iki böwregi daşynyň ýagy bilen we sag budy aldy. ²⁶Musa Rebbiň huzuryndaky petirli sebetden bir petiri, zeýtun ýagyna ýugrulan hamyrmaýasyz külçäni, bir çelpegi alyp, olary ýagyň we goçuň sag budunyň üstünde goýdy. ²⁷Bu zatlaryň hemmesini Musa Harun bilen onuň ogullarynyň eliniň aýasynda goýup, Rebbe göterme sadakasy hökmünde ýokary galdyrdy. ²⁸Soňra Musa bu zatlary olaryň ellerinden alyp, olary gurbanlyk sypasynda, ýakma gurbanlygy bilen bilelikde ýakdy. Bu Rebbe ot üsti bilen berlen ýakymly ysly belleme sadakasydy. ²⁹Onsoň Musa döşi alyp, ony Rebbe göterme sadakasy hökmünde ýokary galdyrdy. Bu belleme goçundan Musanyň paýydy. Musa bar zady Rebbiň tabşyryşy ýaly etdi. ³⁰Musa mesh ýagyndan we gurbanlyk sypasynyň üstündäki gandan alyp, Harunyň üstüne we eşiklerine, onuň ogullarynyň üstüne we eşiklerine sepeledi. Şeýdip, Haruny we onuň eşiklerini, onuň ogullaryny we

olaryň eşiklerini bagyş etdi. ³¹Onsoň Musa Haruna we onuň ogullaryna şeýle diýdi: «Eti Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzynda bişiriň-de, ony şol ýerde belleme sadakalary üçin niýetlenen sebetdäki çörek bilen iýiň. Hudaý maňa: „Muny Harun we onuň ogullary iýsin“ diýdi. ³²Etden we çörekden artanyny bolsa ýakyň. ³³Belleme dabarasy tamamlanýança, siz ýedi günläp, Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyndan daşlaşmaň. Çünki bellenme dabarasy ýedi gün dowam etmelidir. ³⁴Bu günki ýerine ýetirilen her bir iş Rebbiň tabşyrygy boýunça, siziň günäleriňizden saplanmagyňyz üçin edildi. ³⁵Siz ýedi gije-gündiziň dowamynda Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzynda bolup, Rebbiň buýrugyny berjaý ediň, ýogsam ölersiňiz. Maňa Rebbiň buýrugy şeýledir». ³⁶Harun we onuň ogullary Rebbiň Musa arkaly beren ähli tabşyryklaryny berjaý etdiler.

9-njy bap

Harun gurbanlyk berjür

¹Sekizlenji gün Musa Haruny, onuň ogullaryny we Ysraýyl ýaşulularyny çagyrdy. ²Ol Haruna şeýle diýdi: «Özüňe günä gurbanlygy üçin bir şikessiz göläni, ýakma gurbanlygy üçin hem bir şikessiz goçy alyp, olary Rebbe hödür et. ³⁻⁴Ysraýyl halkyna-da aýt, goý, olar hem günä gurbanlygy üçin bir erkeji, ýakma gurbanlygy üçin hem şikessiz birýaşar göläni we guzyny Rebbiň huzurynda gurbanlyk edip bererleri ýaly, salamatlyk gurbanlygy üçin bir öküzçäni, bir goçy we zeýtun ýagyna garylan galla sadakasyny getirsinler, çünki bu gün Reb size görner». ⁵Olar Musanyň buýran zatlaryny Rebbe ýüz tutulýan çadyryň önüne getirdiler we bütin halk

golaýa gelip, Rebbiň huzurynda durdy. ⁶Musa olara: «Rebbiň şöhratynyň size görneri ýaly, Rebbiň size beren tabşyrygy şudur» diýdi. ⁷Onsoň Musa Haruna şeýle diýdi: «Gurbanlyk sypasyna golaý bar-da, öz günä gurbanlygyňy we ýakma gurbanlygyňy ber, özüňi we halkyňy günälerindən sapla. Rebbiň buýruşy ýaly, halky beren gurbanlygy bilen günälerindən sapla».

⁸Harun gurbanlyk sypasynyň ýanyna baryp, özi üçin berilýän günä gurbanlygynyň gölesiniň damagyny çaldy. ⁹Harunyň ogullary gurbanlygyň ganyny ruhana getirip berdiler. Harun barmagyny gana batyryp, gurbanlyk sypasynyň şahlaryna çaldy we galan gany bolsa gurbanlyk sypasynyň düýbüne dökti. ¹⁰Emma Harun günä gurbanlygy üçin berlen malýň ýagyny, iki böwregi daşynyň ýagy bilen we bagryň ýüzündäki ýag perdesini gurbanlyk sypasynda ýakyp, Rebbiň Musa tabşyryşy ýaly etdi. ¹¹Malýň galanyny ol deri bilen bile düşelgäniň daşynda ýakdy. ¹²Soňra ol ýakma gurbanlyk malynyň damagyny çaldy. Harunyň ogullary gurbanlygyň ganyny onuň ýanyna getirdiler, Harun gany gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpdü. ¹³Harunyň ogullary ýakma gurbanlyk malyny böleklere bölüp, ony kellesi bilen bile Haruna getirip berdiler. Harun olary tutuşlygyna gurbanlyk sypasynda ýakdy. ¹⁴Harun garyn-ičeçeleri we aýaklary ýuwup, olary ýakma gurbanlygy bilen bilelikde gurbanlyk sypasynda ýakdy.

¹⁵Soňra Harun halkyň gurbanlygyny hödürledi. Ol halkyň günäleri üçin gurban ediljek erkeji getirip, onuň damagyny çaldy-da, öňki gurbanlyk ýaly, muny hem günä gurbanlygy hökmünde hödürledi. ¹⁶Harun ýakma gurbanlygyny-da

hödürläp, ony düzgün boýunça hödür etdi. ¹⁷Onsoň ol galla sadakasyny hödürläp, ondan goşawujyny dolduryp aldy-da, ony gurbanlyk sypasynda ýakdy. Bu galla sadakasy ertirlerine berilýän ýakma gurbanlyklaryndan daşarydy. ¹⁸Harun halk üçin salamatlyk gurbanlygy hökmünde berilýän öküziň we goçuň damagyny çaldy. Harunyň ogullary gany onuň ýanyna getirdiler. Harun gany gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpdí. ¹⁹Şeýle hem, Harunyň ogullary öküziň we goçuň ýaglaryny: guýruk ýaglaryny, garyn-ıcegeleriniň daşyndaky ýaglary, iki böwregi daşynyň ýagy bilen, bagryň ýüzündäki ýag perdesini Haruna getirip berdiler. ²⁰Harun bu ýaglary döşleriň üstünde goýup, olary gurbanlyk sypanyň üstünde ýakdy. ²¹Soňra Musanyň tabşyryşy ýaly edip, Harun döşleri we sag budy Rebbe göterme sadakasy hökmünde ýokary galdyrdy.

²²Harun günä gurbanlygyny, ýakma gurbanlygyny, salamatlyk gurbanlygyny berenden soň, ellerini halka tarap uzadyp, olara ak pata berdi we aşak düşdi. ²³Musa bilen Harun Rebbe ýüz tutulýan çadyra girdiler, soňra daşary çykyp, halka ak pata berdiler. Şol wagt Rebbiň şöhraty bütün halka görüندی. ²⁴Rebbiň huzuryndan ot geldi, ot gurbanlyk sypasynyň üstündäki günä gurbanlygyny we ýagy ýakyp, olary küle öwürdi. Bu ahwalaty gören bütün halk gygryşyp ýüzin ýykyldy.

10-njy bap

Nadabnyň we Abyhuwnyň eden günäsi

¹Bir gün Harunyň ogullary Nadap bilen Abyhu kül atarlaryny alyp, oňa köz saldylar we onuň üstüne ýakymly ysly tütetgini goýup, ony Rebbiň huzurynda

eltdiler. Emma bu ot mukaddes däl, çünki Reb ony olara hödürläň diýip tabşyryk bermändi. ²Rebbiň huzuryndan duýdansyz ot gelip, Harunyň ogullaryny ýakyp kül etdi we olar Rebbiň huzurynda şol bada jan berdiler. ³Onsoň Musa Haruna: «Ine, bu Rebbiň: „Hyzmatymy edýän ruhanylar Meniň mukaddesligime hormat goýmalydyrlar. Bütün halk Meni şöhratlamalydyr“ diýeni şudur» diýdi. Harun sesini çykarmady. ⁴Musa Harunyň daýysy Uzyýeliň ogullary Mişayyl bilen Elsapany çagyryp, olara: «Öňe çykyň-da, garyndaşlaryňyzy mukaddes otagyň önünden aýryp, düşelgäniň daşyna çykaryň» diýdi. ⁵Olar öňe çykyp, Musanyň aýdyşy ýaly, olary köýneklerinden tutup, düşelgäniň daşyna çykardylar. ⁶Soňra Musa Haruna we onuň ogullary Elgazar bilen Ytamara şeýle diýdi: «Saçlaryňyz daralmadyk bolmasyn, ýas baglap, ýakaňyzy ýyrtmaň. Eger siz şularyň birini etseňiz, ölersiňiz we Rebbiň gazaby bütün halkyň başyndan iner. Emma siziň garyndaşlaryňyz we bütün ysraýyl halky Rebbiň ot üsti bilen ýok edenleri üçin ýas tutup bilerler. ⁷Siz welin Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyndan aýrylyp, daşary çykmaň, ýogsam ölersiňiz, çünki depäňize Rebbiň mesh ýagy sürtülendir». Olar Musanyň buýruşy ýaly etdiler.

⁸Reb Haruna şeýle diýdi: ⁹«Özüňem, ogullaryňam Rebbe ýüz tutulýan çadyra çakyr ýa-da şerap içip girmäň, ýogsam ölersiňiz. Bu siziň nesilleriňiz üçin hem ebedilik düzgün bolsun. ¹⁰Siz mukaddes zat bilen yönekeý zady, halal bilen haramy biri-birinden tapawutlandyrmalyşyňyz. ¹¹Meniň Musa arkaly size beren parzlamymy ysraýyl halkyna öwretmelisiňiz».

¹²Musa Haruna we onuň galan ogullary Elgazar bilen Ytamara şeýle diýdi:

«Rebbe ot üsti bilen berlen sadakalardan artan galla sadakasyny alyň. Ondan petir bişirip, ony gurbanlyk sypasynyň ýanynda iýiň, çünki ol örän mukaddes sadakadyr. ¹³Siz ony mukaddes ýerde iýmelisiňiz. Bu Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlyklar seniň we ogullaryňyň paýydyr. Çünki Reb maňa şeýle buýurdy. ¹⁴Emma Rebbe göterme sadaka hökmünde berlen döş bilen üwreme sadaka hökmünde budy sen öz ogullaryň we gyzlaryň bilen bile islendik halal ýerde iýip bilersiň. Çünki bular ysraýyl halkynyň salamatlyk gurbanlyklaryndan saňa we seniň çagalaryňa berlen paýdyr. ¹⁵Üwreme sadakasy hökmünde budy we Rebbe ýokary galdyrylan göterme sadakasy hökmünde döşi olar Rebbe ot üsti bilen berilýän ýag gurbanlygy bilen birlikde getirsinler. Bular Rebbiň tabşyryşy ýaly, saňa we seniň ogullaryňa ebedilik berlen paý bolsun». ¹⁶Onsoň Musa günä gurbanlygynyň erkejini sorady, görse, ol eýýäm ýakylan eken. Muňa Musanyň gaty gahary gelip, ol Harunyň aman galan ogullary Elgazar bilen Ytamara şeýle diýdi: ¹⁷«Näme üçin siz günä gurbanlygyny mukaddes öýüň ýanynda iýmediňiz? Ol örän mukaddes gurbanlykdyr, ony size Reb Öz huzurynda halky günälerinden saplamagyňyz üçin berdi ahryryn. ¹⁸Gurbanlyk malynyň gany mukaddes otaga getirilmändir. Meniň tabşyrygyma görä, siz bu gurbanlygy hökman mukaddes öýüň ýanynda iýmelidiňiz». ¹⁹Harun Musa ýüzlenip şeýle diýdi: «Ine, meniň ogullarym bu gün Rebbiň huzurynda günä hem-de ýakma gurbanlyklaryny berdi. Meniň başymdan bolsa betbagtçylyk indi, muňa garamazdan, bu gün men günä gurbanlygyndan iýen bolsam, bu Rebbe ýararmydy?» ²⁰Muny eşiden Musa onuň bilen razylaşdy.

11-nji bab

Halal we haram jandarlar (*Kanun taglymaty 14:3-21*)

¹Reb Musa hem-de Haruna şeýle diýdi: ²⁻³«Ysraýyl halkyna aýt: „Gury ýerde ýaşayan jandarlaryň arasyndan siziň iýip biljekleriňiz şuladyr: goşatoýnakly, gäwüşeýän islendik haýwany. ⁴⁻⁶Emma gäwüş gaýtarýan haýwanlardan ýa-da goşatoýnakly haýwanlardan düýäni, at-ýalmany we towşany iýmeli dälisiňiz, çünki olar gäwüş gaýtarýarlar, emma olar goşatoýnakly dälidirler, bular siziň üçin haramdyr. ⁷Goşatoýnaklydygyna garamazdan, doňuz hem toýnagy ýarykly bolsa-da, gäwüş gaýtarmaýar, bu siziň üçin haramdyr. ⁸Siz olaryň etini iýmäň we läşini-de ellemäň. ⁹Suwda ýaşayan ähli jandarlardan şulary iýip bilersiňiz: akar suwda ýa-da deňizdedigine garamazdan, ýüzgüçli hem teňňeli jandarlaryň islendigini iýip bilersiňiz. ¹⁰Suwda ýaşayan islendik ýüzgüçsiz we teňňesiz süýrenijiler we deňizdäki beýleki kiçi jandarlaryň ählisi siziň üçin nejisdir. ¹¹Bu jandarlar ysraýyl halky üçin nejisligine galsyn. Olaryň etini iýmäň, olaryň maslygyna galtaşmaň. ¹²Suwda ýaşayan ýüzgüçsiz we teňňesiz jandarlaryň bary siziň üçin nejisdir. ¹³Guşlardan şu aşakdakylar siziň üçin nejisdir: bürgüt, garaguş we derýa bürgüdi; ¹⁴⁻¹⁶çaýçaňňalak, laçynyň ähli görnüşleri, garganyň ähli görnüşleri, düýeguş, hüwi, çarlak, gyrgynyň ähli görnüşleri; ¹⁷⁻¹⁹baýguş, jüptün, uly baýguş, ak baýguş, gotan we dazzar-kele, leglek, hokgaryň ähli görnüşleri, hüýpüýpik we ýarganat. ²⁰Dört aýakly, ganatly mör-möjekleriň hemmesi siziň üçin nejisdir. ²¹Ýöne dört aýakly

ganatly mör-möjeklerden ýerde böker ýaly aýagy bogunlylaryny iýip bilersiňiz. ²²Olardan çekirtge görnüşlileri, çöl çekirtge görnüşlileri, jyzlan görnüşlileri, ýaşyl çekirtge görnüşlileri iýip bilersiňiz. ²³Emma galan dört aýakly, ganatly mör-möjekleriň bary siziň üçin nejisdir.

²⁴Kimde-kim olaryň maslygyna galtaşsa, ol agşama çenli haram saýylsyn.

²⁵Kimde-kim bularyň maslygynyň islendik bölegini göterse, ol eşiklerini ýuwsun we agşama çenli haram saýylsyn.

²⁶Toýnakly bolup, emma toýnagy ýaryk bolmadyk ýa-da gäwüş gaýtarmaýan her bir haýwan siziň üçin haramdyr. ²⁷Dört aýakly jandarlaryň arasynda penjesini ýere urup ýöreýänleriniň bary siziň üçin haramdyr. Kimde-kim bu haýwanlaryň maslygyna galtaşsa, ol agşama çenli haram saýylsyn. ²⁸Olaryň maslygyny göteren adam eşiklerini ýuwsun, ol agşama çenli haram saýylsyn. Çünki bu haýwanlar siziň üçin haramdyr.

²⁹⁻³⁰Guryýer süýrenijilerden şular: ýalman, syçan, görnüşine görä uly suwulgan, hažžyk, zemzen, suwulgan, çäge suwulgany we hameleon siziň üçin haramdyr. ³¹Süýreniji jandarlardan şular size haramdyr. Kimde-kim olaryň maslygyna galtaşsa, ol agşama çenli haram saýylsyn. ³²Bularyň biriniň maslygy bir zadyň üstüne gaçsa, şol zat haram bolar. Ol islendik ulanylýan zat: agaç gap bolsun, eginbaş bolsun, deri bolsun, halta bolsun – parhy ýok, olar suwa sokulyp çykarylmalýdyr we ol agşama çenli haram saýylmalýdyr. Şondan soň ol halal bolar. ³³Eger bu jandarlaryň biriniň maslygy islendik toýun gabyň içine düşse, onuň içindäki ähli zat haraplanar we ol gaby döwüň. ³⁴Islendik iýmit şular ýaly gapda ýuwulsa, ol iýmit haraplanar. Şular ýaly gapdan içilýän

islendik içgiler-de haraplanar. ³⁵Olaryň maslygynyň bir böleginiň üstüne gaçan islendik zat haraplanar. Tamdyrдыgyna ýa-da ojakdygyna garamazdan, ol ýykylmalýdyr. Olar harapdyr we siziň üçin hem harap bolmalýdyr. ³⁶Muňa garamazdan, çeşme ýa-da guýy halallygyna galar, emma bu jandarlaryň maslygyna galtaşan islendik adam we islendik zat haraplanar. ³⁷Eger olaryň maslygynyň bir bölegi, ekilmek üçin aýry goýlan islendik tohumyň üstüne gaçsa, ol halallygyna galýandyr. ³⁸Emma olaryň maslygynyň bir bölegi ezilen tohumyň içine gaçsa, onda tohum siziň üçin harapdyr. ³⁹Eger halal jandarlaryň biri ölüp, onuň maslygyna galtaşan her kes, agşama çenli haram saýylsyn. ⁴⁰Onuň etinden iýen adam, eşiklerini ýuwsun we ol agşama çenli haram saýylsyn; onuň maslygyny göteren adam eşiklerini ýuwsun we ol agşama çenli haram saýylsyn.

⁴¹Guryýer süýrenijileriň bary siziň üçin nejisdir. Olar iýilmeli däl. ⁴²Siz garynda süýşýän süýrenijileri, dört aýakly ýa-da köp aýakly süýrenijileri iýmeli däl. Çünki olar siziň üçin nejisdirler. ⁴³Süýrenip ýöreýän jandarlardan haýsydyr birini iýip, siz özüňizi haram etmäň. ⁴⁴Hudaýyňyz Reb Mendirin. Şonuň üçin hem siz tämizlenip, mukaddes boluň, çünki Men mukaddesdirin. Guryýer süýrenijilerini iýip, özüňizi haram etmäň. ⁴⁵Men – Reb sizi Müsür topragyndan siziň Hudaýyňyz bolmak üçin alyp geldim. Siz mukaddes bolmalysyňyz, çünki Men mukaddesdirin“». ⁴⁶⁻⁴⁷Bu kanun haram bilen halaly, iýilýän jandar bilen iýilmeýän jandary biri-birinden tapawutlandyrmak üçin niýetlenendir. Şeýle hem ýerde ýaşaýan haýwanlar, guşlar, suwda ýaşaýan jandarlar, guryýer süýrenijileri hakyndaky kanundyr.

12-nji bap

Dogrumdan soňky tämizleniş

¹Reb Musa şeýle diýdi: ²«Ysraýyl halkyna aýt: „Eger göwreli aýal ogul dogursa, edil aýbaşy görýän döwründäki ýaly, ol aýal ýedi günläp haramdyr. ³Doglan çaga sekizlenji gün sünnet edilsin. ⁴Aýalyň gandan tämizleniş döwri otuz üç gün dowam eder. Ol özüniň tämizleniş döwri gutarýança, hiç bir mukaddes zada galtaşmasyn ýa-da mukaddes öýe girmesin. ⁵Eger aýal gyz dogursa, ol edil aýbaşy görýän döwründäki ýaly, iki hepdeläp haramdyr. Onuň gandan tämizleniş döwri altmyş alty gün dowam eder. ⁶Ogul üçinmi ýa-da gyz üçin – parhy ýok, aýal özüniň tämizleniş döwri tamamlanandan soň, ol ýakma gurbanlygy üçin birýaşar toklyny we günä gurbanlygy üçin bir kepderini ýa-da gumryny Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyndaky ruhana getirip bersin. ⁷Ruhany bu ýakma gurbanlyk janlysyny Rebbiň huzurynda hödür edip, ol aýaly haramlygyndan tämizlesin. Şondan soň ol aýal gan akma haramlygyndan tämizlener. Ogul ýa-da gyz dograndygyňa garamazdan, çaga dogran aýal üçin kanun şeýledir. ⁸Eger dogran aýalyň tokla gurby çatmasa, onda ol iki gumryny ýa-da iki kepderini – birini ýakma gurbanlygy üçin, beýlekisini günä gurbanlygy üçin getirsin. Ruhany-da ol aýaly hödür eden ýakma gurbanlygy bilen haramlygyndan tämizlesin. Şondan soň ol aýal tämiz bolar“».

13-nji bap

Deri keselleri hakda

¹Reb Musa we Haruna şeýle diýdi: ²«Eger kimdir biriniň derisinde

pakgarma, gotur ýa-da menek peýda bolup, ol deri keseline öwürülse, ol adam ruhany Harunyň ýa-da onuň ogullarynyň biriniň ýanyna getirilsin. ³Ruhany onuň endamyndaky deri keselini barlasyn. Eger deriniň keselli ýeriniň gyllary agaryp, ol deriden aşak geçen bolsa, onda bu deri keselidir. Ruhany deri kesellini gözden geçirenden soň, ony haram diýip yglan etsin. ⁴Emma keselliniň endamyndaky menek ak bolup, ol deriniň astyna geçmän, deriniň keselli ýeriniň gyllary agarmadyk bolsa, onda ruhany deri kesellini ýedi günläp aýry saklasyn. ⁵Ýedinji gün ruhany deri kesellini gözden geçirsin. Eger deri keseli endama ýaýraman, öňküligine galan bolsa, onda ruhany deri kesellini ýene-de ýedi günläp aýry saklasyn. ⁶Ýedinji günde ruhany ony ýene gözden geçirsin. Eger deri keseli solup, endama ýaýramadyk bolsa, ruhany deri kesellini tämiz diýip yglan etsin. Bu diňe goturdyr, ol adam geýimlerini ýuwsun we diňe şondan soň ol tämiz bolar. ⁷Ýöne deri keselli adam tämizlenmek üçin özüni ruhana görkezenden soň, gotur onuň endamyna ýaýrap ugrasa, ol ýene-de ruhanynyň ýanyna gelsin. ⁸Ruhany ony ýene-de gözden geçirsin. Eger gotur onuň endamyna ýaýran bolsa, ruhany deri kesellini haram diýip yglan etsin. Bu deri keselidir.

⁹Eger kimdir biri deri keseline ýoluksa, ol ruhanynyň ýanyna getirilsin. ¹⁰⁻¹¹Ruhany ony gözden geçirsin. Eger onuň derisinde ak pakgarma bolup, onuň üstündäki gyllar agaryp, açyk ýara dörän bolsa, bu ötüşen ýokançly deri keselidir. Ruhany deri kesellini haram diýip yglan etsin. Ruhana kesellini aýry saklamak gerek däl, çünki ol haramdyr. ¹²⁻¹³Emma deri keseli endama ýaýrap, ol keselliniň başyndan aýagyna çenli

bütün endamyny tutan bolsa, ruhany ony gözden geçirsin. Eger deri keseli onuň tutuş endamyna ýaýran bolsa, ruhany kesellini tämiz diýip yglan etsin. Di-
 ñe bütün endamynyň agaranlygy üçin keselli tämizdir. ¹⁴Emma keselliniň endamyndaky ýaranyň içindäki et gyzaran bolsa, ol şol günüň özünde haram diýip yglan edilsin. ¹⁵Ruhany ony ýene-de gözden geçirsin. Eger ruhany deridäki, ýaranyň içinde gyp-gyzyl et görse, ol deri kesellini haram diýip yglan etsin. Ýaranyň içinde gyzaran et harapdyr, çünki ol deri keselidir. ¹⁶Emma ýaranyň içinde gögeren gyp-gyzyl et agarsa, ol deri keselli adam ruhanynyň ýanyna gelsin. ¹⁷Ruhany ony gözden geçirsin. Eger ýaranyň içinde gögeren gyp-gyzyl et agaran bolsa, ruhany deri kesellini tämiz diýip yglan etsin. Ol tämizdir.

¹⁸⁻¹⁹Eger biriniň endamyna çyban çykyp, gowulaşandan soň çybanyň ýerinde ak pakgarma ýa-da gyzylmytyl ak menek peýda bolsa, ol ruhana görkezilmelidir. ²⁰Ruhany ony gözden geçirsin, eger şol gyzylmytyl ak menek deriden aşak geçip, ondaky gyllar agaran bolsa, ruhany ol adamy haram diýip yglan etsin. Ol çyban çykan ýerden dörän deri keselidir. ²¹Emma ruhany deri kesellini gözden geçirende, gyzylmytyl ak menegiň üstündäki gyllar agarmadyk bolsa we ol deriden aşak geçmedik bolsa, onda ruhany deri kesellini ýedi günläp aýry saklasyn. ²²Eger gyzylmytyl ak menek onuň bütün endamyna ýaýran bolsa, ruhany ony haram diýip yglan etsin. Bu ýokançly deri keselidir. ²³Emma bu menek bir ýerde bolup, endama ýaýramadyk bolsa, onda bu çybandan galan yzdyr. Ruhany ol adamy tämiz diýip yglan etsin.

²⁴⁻²⁵Eger kimdir biriniň endamynda ýanyk bolup, ol ýanyk ýarasy gyzylmytyl

ak ýa-da çuw-ak menege öwrtülse, ruhany ony gözden geçirsin. Eger menekdäki gyllar agaryp, menek deriden aşak geçen bolsa, bu ýanykdan dörän ýokançly deri keselidir. Ruhany ol adamy haram diýip yglan etsin. ²⁶Emma ruhany ony gözden geçirende, menekdäki gyllar agarman, menek deriden aşak geçmän, gaýtam onuň reňki öçüşen bolsa, ruhany ol adamy ýedi günläp aýry saklasyn. ²⁷Ýedinji gün ruhany ony gözden geçirsin. Eger menek endama ýaýraýan bolsa, ruhany ol adamy haram diýip yglan etsin. Bu deri keselidir. ²⁸Emma bu menek bir ýerde bolup, ol endama ýaýraman, gaýtam, onuň reňki öçüşen bolsa, bu ýokançly deri keseli däl. Ruhany ol adamy tämiz diýip yglan etsin, çünki bu ýanyk ýarasyndan galan yzdyr.

²⁹⁻³⁰Erkek adamyň ýa-da aýalyň kellesinde ýa-da eňeginde deri keseli peýda bolsa, ruhany ony gözden geçirsin. Eger deri keseli deriden aşak geçip, ondaky gyllar inçejik, sary bolsa, ruhany ony haram diýip yglan etsin. Ol gijilewükdir; ol kellede we eňekde dörän ýokançly deri keselidir. ³¹Ruhany gijilewük kesellini gözden geçirsin. Eger gijilewük deriden aşak geçmedik bolsa we onda gara gyllar ýok bolsa, onda ruhany gijilewükli adamy ýedi gün aýry saklasyn. ³²⁻³³Ýedinji gün ruhany gijilewükli adamy gözden geçirsin. Eger gijilewük onuň endamyna ýaýramadyk bolsa we onda sary gyllar bolman, gijilewük deriden aşak geçmedik bolsa, ol keselli adam saçyny syrsyn, emma gijilewügiň üstünü syrmasyn. Ruhany ýaňky gijilewükli adamy ýene-de ýedi gün aýry saklasyn. ³⁴Ýedinji gün ruhany gijilewük kesellini gözden geçirsin. Eger gijilewük endama ýaýramadyk bolsa we deriden aşak geçmedik bolsa, ruhany ony tämiz diýip yglan etsin. Ol

eşiklerini ýuwsun, şondan soň ol tämiz bolar. ³⁵⁻³⁶Eger gijilewük keselli tämiz diýlip yglan edilenden soň, gijilewük onuň endamyna ýáýrasa, ruhany ony gözden geçirsin. Eger gijilewük endama ýáýran bolsa, onda ruhany sary gyllary tapjak bolup oturmasyn, ol haramdyr. ³⁷Emma ruhanynyň pikirçe gijilewük öňki durşuna galyp, oňa gara gyllar çykan bolsa, onda gijilewük gowulaşandyr. Ol adam tämizdir we ruhany ony tämiz diýip yglan etsin.

³⁸⁻³⁹Erkek adamyň ýa-da aýalyň derisinde ak menekler peýda bolsa, ruhany ony gözden geçirsin. Eger deridäki menekler agymtyl bolsa, bu deride ören örgündir, ol tämizdir. ⁴⁰Eger bir adamyň saçy düşen bolsa, ol takyr kelledir, emma tämizdir. ⁴¹Eger onuň maňlaý saçy we depe saçy düşen bolsa, ol takyr kelledir, emma tämizdir. ⁴²Emma takyr kellede ýa-da maňlaýda gyzylymtyl ak menek peýda bolsa, bu onuň takyr kellesinde ýa-da maňlaýynda dörän deri keselidir. ⁴³⁻⁴⁴Ruhany ony gözden geçirsin. Eger onuň takyr kellesindäki ýa-da maňlaýyndaky ýokuşýan deri keseli ýaly gyzylymtyl ak menek bolsa, ol adam deri kesellidir we ol haramdyr. Ruhany deri kesellidigi üçin, ol adamy haram diýip yglan etsin. ⁴⁵Ýokançly deri keseli bolan adam sal-sal eginbaş geýip, saçyny daramasyn we eli bilen agzyny tutup: „Men – haram, men – haram“ diýip gygyrsyn. ⁴⁶Ýokançly deri keseli aýrylyp gidýänçä, ol haramdyr. Ol ýeke ýaşamalydyr we düşelgäniň daşynda bolmalydyr».

Zeň hakda

⁴⁷⁻⁴⁹«Egin-eşiğe degişli kadalar şeýledir. Ýünden ýa-da nepis zygyr matadan tikilen eşikde, zygyr süýümiň ýa-da

ýüňüň erşinde ýa-da argajynda bolsun, deride ýa-da deriden edilen islendik zatda bolsun – parhy ýok, onuň ýaşylrak ýa-da gyzylrak öwüsýän ýeri bar bolsa, ol zeňdir we ol ruhana görkezilmelidir. ⁵⁰Ruhany zeňli zady gözden geçireninden soň, ony ýedi günläp aýry saklasyn. ⁵¹Ýedinji günde ruhany zeňli zady ýene-de gözden geçirsin. Eger zeň eşikde, erişde ýa-da argaçda, deride ýa-da islendik bir deriden edilen zatda bolsa, ýáýraýan ýokançly zeňdir we ol haraplanandyr. ⁵²Erişden tikilen bolsun ýa-da argaçdan, ýünden ýa-da nepis zygyr matadan, ýa-da deriden – parhy ýok, ruhany ol zeň ýáýran eşiği oda ýaksyn.

⁵³⁻⁵⁴Ruhany ony gözden geçireninde, zeň eşiğe, erşe ýa-da argaja, ýa-da deriden edilen islendik zada ýáýramadyk bolsa, ruhany şol zeňli zadyň ýuwulmagyny buýursyn. Soňra ony ýene-de ýedi günläp aýry saklasyn. ⁵⁵Zeň ýokuşan zat ýuwulandan soň, ruhany ony gözden geçirsin. Eger zeňiň reňki üýtgedidik bolsa, hatda zeň ýáýramadyk bolsa-da, ol haraplanandyr. Zeň eşiğiň içindemi ýa-da daşynda – parhy ýok, ony oda ýakyň.

⁵⁶Eger ruhany ony gözden geçirýärkä, bu zatlar ýuwulandan soň zeňiň reňkiniň öçüşendigini görse, ol zeňi eşikden, erişden ýa-da argaçdan, ýa-da deriden ýyrtyp aýyrsyn. ⁵⁷Eger bu zeň eşikde, erişde ýa-da argaçda, ýa-da deriden edilen bir zatda peýda bolup, ol ýáýrap başlasa, zeňli zady oda ýakyň. ⁵⁸Emma eşik, eriş, argaç ýa-da deriden edilen islendik zat ýuwulandan soň zeň aýrylan bolsa, onda ol ikilenç ýuwulsyn, şondan soň ol tämiz bolar.

⁵⁹Tämiz ýa-da haraplanan diýip yglan etmek üçin, ýüň ýa-da nepis zygyr matadan tikilen eşikde, erişde, argaçda ýa-da deriden edilen islendik zatda peýda

bolan zeň baradaky kadalar şulardan ybaratdyr».

14-nji bap

Tämizleniş hakynda

¹Reb Musa şeýle diýdi: ²«Ýokançly deri keselli adamyň tämizlenýän döwüründäki kadasy şeýledir: ýokançly deri kesellini ruhanynyň ýanyna getirsinler. ³⁻⁴Ruhany düşelgäniň daşyna çykyp, deri kesellini gözden geçirsin. Eger deri keselli adam keselden gutulan bolsa, ruhany tämizlenmeli adam üçin iki sany diri halal guşy, kedr agajynyň bölegini, goýy gyzyly reňkli sapagy we käkilik oty getirmeklerini buýursyn. ⁵Ruhany guşlaryň biriniň içi çeşme suwly toýun gabynyň üstünde soýulmagyny buýursyn. ⁶Onuň özi bolsa diri guşy, kedr agajynyň bölegini, goýy gyzyly reňkli sapagy we käkilik otuny alyp, olary çeşme suwunyň üstünde öldürilen guşuň ganyna batyrsyn. ⁷Onsoň ruhany deri keselinden tämizlenmeli adamyň üstüne gandan ýedi gezek sepeläp, ony tämiz diýip yglan etsin. Soňra ol guşy açyk meýdana uçuryp goýbersin. ⁸Tämizlenmeli adam geýimlerini ýuwup, endamyndaky ähli tüýlerini syrýp ýuwunsyn. Şonda ol tämiz bolar. Soňra ol düşelgä girsin, ýöne ýedi gün geçýänçä, öz çadyryna girmesin. ⁹Ýedinji gün ol saçyny, sakgalyny, gaşyny, endamyndaky ähli tüýlerini syrsyn. Soňra ol geýimlerini ýuwup, suwa düşünsin. Şonda ol tämiz bolar.

¹⁰Sekizlenji gün ol adam iki sany bir ýaşar şikessiz goçy, bir sany şikessiz bir ýaşar guzyny, zeýtun ýagyna garylan ondan üç batmana barabar saýlama bugdaý ununy we bir şakäse zeýtun ýagyny galla sadakasy hökmünde ruhana getirip

bersin. ¹¹Tämizleýän ruhany tämizlenýän adamy şu zatlar bilen bilelikde Rebbiň huzuryňa, Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyna getirsin. ¹²Ruhany guzularyň birini alyp, ýazyk gurbanlygy hökmünde bir şakäse zeýtun ýagy bilen bile, olary Rebbe göterme sadakasy hökmünde ýokary galdyrsyn. ¹³Ol guzyny mukaddes ýerde – günä hem-de ýakma gurbanlyk malynyň soýulýan ýerinde soýsun. Çünki ýazyk gurbanlygy-da, edil günä gurbanlygy ýaly, ruhanynyňky bolsun. Bu örän mukaddes gurbanlykdyr. ¹⁴Ruhany ýazyk gurbanlygynyň ganyndan biraz alyp, ony tämizlenýän adamyň sag gulagynyň ýumşak ýerine, sag eliniň başam barmagyna we sag aýagynyň başam barmagyna çalsyn. ¹⁵Ruhany şol bir şakäse zeýtun ýagyndan alyp, ony öz çep eliniň aýasyna guýsun. ¹⁶Onsoň çep elindäki ýaga sag eliniň barmagyny batyryp, ony ýedi gezek Rebbiň huzurynda sepelesin. ¹⁷Elinde galan ýagdan ruhany tämizlenýän adamyň sag gulagynyň ýumşak ýerine, sag eliniň başam barmagyna we sag aýagynyň başam barmagyna, ýazyk gurbanlygynyň malynyň gany sürtülen ýere çalsyn. ¹⁸Elindäki ýagyň galanyny ruhany tämizlenýän adamyň kellesine çalsyn. Şeýdip, ruhany ol adamy Rebbiň huzurynda haramlygyndan tämizlesin. ¹⁹Haram adamy haramlygyndan tämizlemek üçin, ruhany günä gurbanlygyny hödür etsin. Soňra ol ýakma gurbanlygynyň malynyň damagyny çalsyn. ²⁰Ruhany gurbanlyk sypasynyň üstünde ýakma gurbanlygyny we galla sadakasyny bersin. Şeýdip, ruhany ony haramlygyndan tämizlesin. Şondan soň ol adam tämiz bolar.

²¹Eger ol adam garyp bolup, bu zatlara gurby çatmasa, ol haramlygyndan

tämizlenmek üçin, Rebbe göterme sadaka hökmünde bir ýaşar goçy, galla sadakasy üçin zeýtun ýagyna garylan bir batmanyň ondan bir bölegine barabar bolan saýlama bugdaý ununy we bir şakäse zeýtun ýagyny ol ruhana getirip bersin. ²²Şeýle hem ol iki gumrynyň ýa-da iki kepderiniň birini günä gurbanlygy, beýlekisini ýakma gurbanlygy üçin hödür etsin. ²³Sekizlenji gün gurbanlyk berýän adam bu gurbanlyklary özüni tämizlenmegi üçin Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyna, Rebbiň huzuryňa getirip, olary ruhana bersin. ²⁴Ruhany ýazyk gurbanlygynyň goçuny we bir şakäse zeýtun ýagyny alyp, olary Rebbe göterme sadakasy hökmünde ýokary galdyrsyn. ²⁵Ruhany ýazyk gurbanlygynyň goçuny soýup, onuň ganyndan birazragyny alyp, ony tämizlenýän adamyň sag gulagynyň ýumşak ýerine, sag eliniň we sag aýagynyň başam barmaklaryna çalsyn. ²⁶Ruhany zeýtun ýagyndan birazragyny, özüniň çep eliniň aýasyna guýsun. ²⁷Onsoň ruhany sag eliniň barmagyny çep elindäki ýaga batyryp, ony ýedi gezek Rebbiň huzurynda sepelesin. ²⁸Ruhany elindäki ýagdan tämizlenýän adamyň sag gulagynyň ýumşak ýerine, sag eliniň we sag aýagynyň başam barmaklaryna, ýazyk gurbanlygynyň goçunyň gany sürtülen ýere çalsyn. ²⁹Elindäki ýagyň galanyny ruhany Rebbiň huzurynda tämizlenýän adamy haramlygyndan tämizlemek üçin, onuň kellesine çalsyn. ³⁰⁻³¹Soňra ruhany ol adamyň gurbunyň çatyp getiren gumrularynyň ýa-da kepderileriniň birini günä gurbanlygy, beýlekisini bolsa ýakma gurbanlygy hökmünde galla sadakasy bilen birlikde hödür etsin. Şeýdip, ruhany tämizlenýän adamy Rebbiň huzurynda haramlygyndan tämizlesin.

³²Deri keselli bolup, tämizlenmegi üçin sadaka bermäge gurby çatmaýan kişiler üçin kada şulardan ybaratdyr».

Jajlardaky zeň hakda

³³Reb Musa bilen Haruna şeýle diýdi: ³⁴⁻³⁵«Siz Meniň mülk edip berýän Kengan ýurduma baranyňyzdan soň, Men siziň öýleriňiziň birinde zeň döretsem, şol öýüň eýesi ruhanynyň ýanyna gelip: „Öýümde zeň peýda boldy“ diýsin. ³⁶Ruhany öýi gözden geçirmäge gitmezden öň, öýüň içindäki bar zatlaryň daşa çykarylmagyny buýursyn, ýogsam öýüň içindäki ähli zat haraplanar. Soňra ruhany öýi gözden geçirmäge gitsin. ³⁷⁻³⁸Ol zeň ýeri gözden geçirsin. Eger zeň öýüň diwarynda bolup, ýaşylymytl ýa-da gzylymytl menekler görnüşinde diwarda çuň ornan bolsa, ruhany öýden daşa çykyp, öýi ýedi günläp gulplap goýsun. ³⁹⁻⁴⁰Ýedinji gün ruhany gelip, öýi ýene gözden geçirsin. Eger zeň öýüň diwarlaryna ýaýrap giden bolsa, ruhany zeň ýaýran daşlary aýyrdyp, olary galanyň daşyndaky harap zatlaryň zyňlyýan ýerine taşlatsyn. ⁴¹Ruhany öýüň içiniň suwagyny gyrdyryp alyp, ony galanyň daşyndaky harap zatlaryň zyňlyýan ýerine taşlatsyn. ⁴²Aýrylan daşlaryň ýerine başga daşlar örülip, öý täzededen suwal-syn. ⁴³⁻⁴⁴Daşlary sökülip alnyp, suwagy gyrlyp aýrylyp, täzededen suwalandan soňam ol öýde zeň peýda bolsa, ruhany baryp, ol öýi ýene-de gözden geçirsin. Eger zeň öýe ýaýran bolsa, ol öý harap saýylsyn. ⁴⁵Ol öý ýykylmalydyr, onuň daşlary, agaçlary we öýüň ähli suwaglary, galanyň daşyna, harap zatlaryň zyňlyýan ýerine çykarylyp taşlansyn. ⁴⁶Kimde-kim „öý ýapyk“ diýlip yglan edilen döwürde oňa girse, ol agşama çenli haram saýylsyn. ⁴⁷Kimde-kim ol

öýde ýatsa ýa-da naharlansa, ol geýmilerini ýuwsun.

⁴⁸Öý suwalandan soňra ruhany gelip, öýi gözden geçirsin. Eger öýe zeň ýaýramadyk bolsa, ruhany öýi tämiz diýip yglan etsin, çünki bu zeňiň doly aýryldygydyr. ⁴⁹Öýi halallamak üçin ruhany iki sany guşy, kedr agajynyň bölegini, goýy gyzyl reňkli sapagy we käkilik otuny alsyn. ⁵⁰Guşlaryň birini içi çeşme suwly toýun gabyň üstünde öldürsin. ⁵¹Onsoň kedr agajynyň bölegini, käkiligi, goýy gyzyl reňkli ýüpi diri guş bilen bilelikde alyp, olary çeşme suwly toýun gabynyň üstünde öldürilen guşuň ganyna batyrsyn-da, gany ýedi gezek öýüň içine sepelesin. ⁵²Şeýdip, ruhany öýi guşuň gany, çeşme suwy, diri guşy, kedr agajynyň bölegini, käkilik otuny we goýy gyzyl reňkli sapak bilen halallasyn. ⁵³Ruhany diri guşy galanyň daşyna çykaryp, ony açyk meýdana uçuryp goýbersin. Şeýdip, ol öýi halallasyn, şondan soň öý tämiz bolar.

⁵⁴⁻⁵⁶Her hili deri keselleri: gijilewük, geýmimde we öýde peýda bolan zeň, deri pakgarmasy, gotur, menek ýaly her dürli deri keselleriň harapdygyny ýa-da tämizdigini kesgitleýän kadalar şulardan ybaratdyr».

15-nji bab

Adamy murdar edýän zatlar

¹Reb Musa bilen Haruna şeýle diýdi: ²«Ýsraýyl halkyna şeýle diý: „Bir erkegiň jyns agzalaryndan suwuklyk akýan bolsa, onda ol adam haramdyr. ³Suwuklyk akmasy bar adamyň haramlygy şundan ybaratdyr: onuň erkeklik agzasyndan suwuklygyň akmagy dowam edýänem bolsa, etmeýänem bolsa, ol haramdyr. ⁴Onuň ýatýan ýorgan-düşegi,

üstünde oturýan islendik zady harapdyr. ⁵Onuň ýorgan-düşegine galtaşan her kes geýmilerini ýuwsun, suwa düşünsin. Ol agşama çenli haramdyr. ⁶Suwuklyk akmasy bolan adamyň oturan ýerinde oturan her kes geýmilerini ýuwsun, suwa düşünsin. Ol agşama çenli haramdyr. ⁷Suwuklyk akmasy bar adamyň bedenine galtaşan her kes geýmilerini ýuwsun, suwa düşünsin. Ol agşama çenli haramdyr. ⁸Eger suwuklyk akmasy bar adam tämiz adamlaryň üstüne tükürse, olar geýmilerini ýuwsunlar, suwa düşünsinler. Olar agşama çenli haramdyrlar. ⁹Suwuklyk akmasy bar adamyň münen islendik eýeri-de harapdyr. ¹⁰Suwuklyk akmasy bar adamyň oturan islendik zadyna galtaşan adam agşama çenli haramdyr. Haram adamyň oturan islendik zadyny göteren geýmilerini ýuwsun, suwa düşsün. Ol agşama çenli haramdyr. ¹¹Suwuklyk akmasy bar adam elini ýuwman birine galtaşsa, ol adam geýmilerini ýuwsun, suwa düşünsin. Ol agşama çenli haramdyr. ¹²Suwuklyk akmasy bar adamyň ellän islendik toýun gaby döwülün, agaçdan edilen gap bolsa, ol ýuwulsyn.

¹³Suwuklyk akmasy bar adam keselden gutulansoň, tämizlenmek üçin ýedi günü sanap geçirsin. Ol geýmilerini ýuwup, akar suwa düşsün. Şondan soň ol tämiz bolar. ¹⁴Sekizlenji gün ol iki sany gumryny ýa-da iki kepderini Rebbiň huzuryňa, Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyna getirip, olary ruhana bersin. ¹⁵Ruhany guşlaryň birini günä gurbanlygy, beýlekisini bolsa, ýakma gurbanlygy üçin hödür etsin. Şeýdip, Rebbiň huzurynda ruhany ol adamy suwuklyk akmasy zerarly bolan haramlykdan tämizlesin.

¹⁶Eger haýsydyr bir erkegiň tohumy aksa, ol adam tutuş bedenini ýuwsun.

Ol aqşama çenli haramdyr. ¹⁷Matadan ýa-da deriden edilen zada tohum degen bolsa, ol suw bilen ýuwulsyn. Ol zat aqşama çenli harapdyr. ¹⁸Erkek aýalyňa ýanaşyp, ondan tohum aksa, erkegem, aýalam suwa düşüsinler. Olar aqşama çenli haramdyrlar.

¹⁹Aýbaşy görýän aýal ýedi güne çenli haramdyr. Kim oňa galtaşsa, ol aqşama çenli haramdyr. ²⁰Aýbaşy görýän döwründe aýalyň düşenip ýatan her zady harap bolar. Aýalyň oturan her zady hem harapdyr. ²¹Onuň düşegine galtaşan adam geýmilerini ýuwsun, suwa düşüsin. Ol aqşama çenli haramdyr. ²²Ol aýalyň oturan zadyna galtaşan adam geýmilerini ýuwsun, suwa düşüsin. Ol aqşama çenli haramdyr. ²³Ol aýalyň ýorgan-düşegimi ýa-da üstünde oturan zady – parhy ýok, oňa galtaşan adam aqşama çenli haramdyr. ²⁴Eger erkek adam ol aýala ýanaşsa, aýalyň haramlygy erkege-de geçer we ol ýedi güne çenli haramdyr we onuň ýatan ýorgan-düşegi-de harapdyr.

²⁵Eger aýalyň gan akması aýbaşy görýän döwründen daşary birnäçe günläp dowam etse, gan akması kesilýänçä, ol aýal edil aýbaşy görýän döwründäki ýaly haramdyr. ²⁶Onuň gan akması döwründe ýatýan ýorgan-düşegi, edil aýbaşy görýän döwründäki ýorgan-düşegi ýaly haram hasaplansyn. Aýalyň oturan islendik zady onuň aýbaşy görýän döwründäki ýaly haramdyr. ²⁷Bu zatlara galtaşan her kes-de haram bolar. Ol eşiklerini ýuwup, suwa düşüsin. Ol aqşama çenli haramdyr. ²⁸Aýalyň gan akması kesilenden soň, aradan ýedi gün geçsin. Diňe şondan soň, ol tämiz bolar. ²⁹Sekizinci gün ol iki sany gumryny ýa-da iki kepderini alyp, Rebbiň huzuryňa, Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyna getirip,

olary ruhana bersin. ³⁰Ruhany olaryň birini günä gurbanlygy, beýlekisini-de, ýakma gurbanlygy hökmünde hödürläp, gan akması zerarly haram aýaly Rebbiň huzurynda haramlygyndan tämizlesin.

³¹Şeýdip, haramlyklary zerarly, mukaddes çadyrdan daşda bolmaklaryny ysraýyl halkyna duýduryň. Maňa ýüz tutulýan öýi haraplap, olaryň özleri hem murdarlykda ölmesinler. ³²⁻³³Erkeklik jynsyndan suwuklyk ýa-da tohum akyp haram bolan kişi aýbaşy görýän aýal, suwuklyk akması bolan erkek ýa-da aýal we haram aýala ýanaşan erkek haýndaky kadalar şulardan ybaratdyr“».

16-njy bap

Günäden saplanma günü

¹⁻²Harunyň mukaddes däl ot bilen Rebbiň huzuryňa ýakynlaşandyklary sebäpli ölen iki oglunyň ölüminden soň, Reb Musa şeýle diýdi: «Doganyň Haruna aýt, ol tutynyň aňyrsyna – iň mukaddes otaga islän wagty girmesin, ýogsam ol öler. Çünki Men Äht sandygynyň gapagynyň üstünde bulut bolup görünyändirin. ³Harun ilki bilen günä gurbanlygy üçin bir öküzçäni we ýakma gurbanlygy üçin bir goçy gurbanlyk bermezden öň iň mukaddes otaga girmeli däl. ⁴Harun iň mukaddes otaga girmezinden öň suwa düşüniň, nepis zygyr matadan tikilen mukaddes dony geýsin. Donuň aşagyndan zygyr matadan tikilen içki geýimleri geýsin we biline zygyr matadan edilen guşagy guşanyp, kellesine zygyr matadan sel le oransyn. ⁵Ysraýyl halky bolsa günä gurbanlygy üçin iki erkeji we ýakma gurbanlygy üçin bir goçy ruhana getirip bersin. ⁶Harun özi üçin günä gurbanlygy hökmünde bir öküzçäni hödürläp, özüni

we maşgalasyny günälerinden saplasyn. ⁷Soň ol iki erkeji alyp, Rebbiň huzuryňa, Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyna getirsin. ⁸Onsoň Harun iki erkeç üçin bije atsyn: bir erkeç Rebbe gurbanlyk hökmünde hödürlensin, beýlekisi bolsa günä alyp gidýän erkeç bolar. ⁹Harun Rebbe hödür edilmeli erkeji getirip, günä gurbanlygy hökmünde hödürlesin. ¹⁰Günä alyp gidýän erkeç bolsa halky günäsinden saplama üçin, diriligine Rebbiň huzuryňa getirilip, soňra çöle kowulsyn. ¹¹Harun özi üçin günä gurbanlygy hökmünde bir öküzçäni hödürläp, özüni we maşgalasyny günälerinden saplasyn. Ol özi üçin günä gurbanlygy hökmünde bu öküzçäniň damagyny çalsyn. ¹²Harun Rebbiň huzuryndaky gurbanlyk sypasynda ýanýan oduň közlerinden doldurylan kül atary we owradylan ýakymly ysly tütetgiden iki gysym alyp, iň mukaddes otaga girsin. ¹³Ýakymly ysly tütetginiň tüssesi Äht sandygynyň gapagynyň üstüni bürär ýaly, Harun ýakymly ysly tütetgini Rebbiň huzurynda oda atsyn, ýogsam ol öler. ¹⁴Soňra ol öküzçäniň ganyndan alyp, ony barmagy bilen Äht sandygynyň gapagynyň üstüne we Äht sandygynyň öňüne ýedi gezek sepelesin. ¹⁵Soňra Harun halk üçin günä gurbanlygyna niýetlenen erkejiň damagyny çalyp, onuň ganyny iň mukaddes otaga getirsin. Onuň ganyny-da, öküzçäniň ganyny edişi ýaly, Äht sandygynyň gapagynyň üstüne we öňüne sepelesin. ¹⁶Ysraýyl halkynyň haramlyklary we olaryň bar etmişleri, günäleri zerarly Harun iň mukaddes otagy halallasyn. Ol Rebbe yüz tutulýan öýi-de halallasyn, çünki Rebbe yüz tutulýan bu öý murdarlykdan doly düşelgäniň ortarasyndadyr. ¹⁷Harun günäden saplama üçin, iň mukaddes otaga girip,

özüni, maşgalasyny we bütin ysraýyl halkyny günälerinden saplap, daşaryk çykýança, Rebbe yüz tutulýan otagda hiç kim bolmasyn. ¹⁸Soňra ol çykyp, Rebbiň huzuryndaky gurbanlyk sypasyny halallasyn. Öküzçäniň we erkejiň ganyndan alyp, gurbanlyk sypasynyň şahларыna çalsyn. ¹⁹Ol barmaklary bilen ýedi sapar gurbanlyk sypasynyň üstüne gan sepeläp, ony ysraýyl halkynyň haramlyklaryndan tämizläp, mukaddes etsin.

²⁰Harun iň mukaddes otagy, Rebbe yüz tutulýan öýi we gurbanlyk sypasyny halallandan soň, diri erkeji Rebbiň huzuryňa getirsin. ²¹Onsoň Harun ellerini diri erkejiň başyna goýup, ysraýyl halkynyň bar pisliklerini, etmişlerini we günälerini boýun alsyn. Ruhany şeýle etmek bilen halkyň günäsini erkeje geçirip, ony ýörite çöle boşadyp ibermek üçin bellenen adam bilen çöle ibersin. ²²Erkeç olaryň ähli ýazyklaryny göterip, adam aýagy sekmedik bir ýere äkider. Ýaňky bellenen adam erkeji boşadyp çöle ibersin.

²³Şondan soň Harun Rebbe yüz tutulýan öýe girsin-de, iň mukaddes otaga gireninde geýen nepis zygyr matadan tikilen lybaslaryny çykaryp, olary iň mukaddes otagda goýsun. ²⁴Harun mukaddes ýerde suwa düşünip, özüniň gündelik geýýän geýimlerini geýsin. Soňra çykyp, özi üçin we halk üçin ýakma gurbanlyklaryny hödürläp, özüni hem-de halky günälerinden saplasyn. ²⁵Ol günä gurbanlygynyň ýagyny gurbanlyk sypasynda ýaksyn. ²⁶Günä alyp gidýän erkeji çöle goýberen adam geýimlerini ýuwup, suwa düşüneninden soň, ol düşelgä girip biler. ²⁷Günä gurbanlygy hökmünde hödürlenen we günäden saplama üçin ganlary iň mukaddes otaga getirilen öküzçe bilen erkejiň läşleri

düşelgäniň daşyna çykarylsyn. Olaryň derisi, eti we garyn-gajagy ýakylsyn. ²⁸Olary ýakan adam geýimlerini ýuwup, suwa düşüneninden soň, ol düşelgä girip biler.

²⁹Bu siziň üçin ebedilik düzgün bolsun: ýedinji aýyň ^a onunjy güni siz gije-gündiz agyz bekläp, işlemäň. Şol gün ýerli halk-da, araňyzda ýaşaýan gelmişler-de işlemesin. ³⁰Çünki şol gün siz günäleriňizden tämizlenersiňiz. Reb sizi ähli günäleriňizden tämizlä. ³¹Ol gün Sabat güni bolup, siziň üçin doly dynçlyk günüdür. Şol gün siz gije-gündiz agyz bekläň. Bu siziň üçin ebedilik düzgün bolsun. ³²Atasynyň ýerine ruhanylyga bellenip, bagyş edilen ruhany nepis zygyr matadan tikilen mukaddes lybaslaryny geýip, sizi günäleriňizden saplasyn. ³³Ol iň mukaddes otagy, Rebbe ýüz tutulýan öýi, gurbanlyk sypasyny halallap, ruhanylary we бүтін ysraýyl halkyny günälerinden saplasyn. ³⁴Ysraýyl halkyny ähli günälerinden ýylda bir gezek saplamak siziň üçin ebedilik düzgün bolsun». Musa Rebbiň tabşyryşy ýaly etdi.

17-nji bap

Ganyň mukaddesligi

¹Reb Musa şeýle diýdi: ²«Haruna, onuň ogullaryna we бүтін ysraýyl halkyna aýt, Meniň olara tabşyrygym şeýledir: ³⁻⁴„Eger ysraýyllardan biri öküzçäni, guzyny ýa-da geçini Rebbe gurbanlyk hökmünde hödürlemek üçin, ýüz tutulýan çadyrynyň agzyna getirmän, onuň özi gurbanlyk malynyň damagyny düşelgäniň içinde ýa-da daşynda çalsa, ol kanuny bozandyr. Çünki ol gurbanlyk

malynyň ganyny haram ýere dökdi we şonuň üçin-de ol halkdan çetleşdirilsin. ⁵Bu tabşyryk ysraýyl halkynyň açyk meýdanda gurbanlyklar bermegini togtadar. Bu ysraýyl halkynyň öz gurbanlyklaryny Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyndaky ruhana getirip bermegi üçindir. Ruhany ol gurbanlyklary Rebbe salamatlyk gurbanlyklary hökmünde hödür eder. ⁶Ruhany gany Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyndaky Rebbiň gurbanlyk sypasyna serpsin we ýagy Rebbe ýakymly ys çykarmak üçin ýaksyn. ⁷Ysraýyl halky mundan beýläk Rebbe ikilik edip, gurbanlyklaryny but erkeçlerine hödür etmesinler. Bu olara nesilden-nesle ebedilik düzgün bolsun“.

⁸⁻⁹Mundan başga-da olara şuny tabşyr: „Ysraýyl halkyndan ýa-da olaryň arasynda ýaşaýan gelmişlerden biri ýakma gurbanlyk ýa-da islendik başga gurbanlyk berip, ony Rebbe hödür etmek üçin, Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyna getirmese, ol adam öz halkyndan çetleşdirilsin. ¹⁰Eger ysraýyl halkyndan ýa-da olaryň arasynda ýaşaýan gelmişlerden biri gan işse, Men ondan ýüz öwrerin we ony öz halkyndan çetleşdirerin. ¹¹Çünki her bir jandaryň jany onuň ganyndadyr. Şoňa görä-de, Men gany size gurbanlyk sypasynda janlaryňyzy günäleriňizden saplamagyňyz üçin berdim, çünki sizi günäleriňizden saplaýan gandyr. ¹²Şonuň üçin Men ysraýyl halkyna şeýle diýdim: 'Siziň hiç biriňiz ýa-da araňyzda ýaşaýan gelmişlerden hiç biri gan iýmesin'. ¹³Ysraýyl halkyndan ýa-da araňyzda ýaşaýan gelmişlerden biri iýilýän haýwany ýa-da guşy awlasa, ol onuň ganyny akdyryp, üstüni toprak bilen gömsün. ¹⁴Çünki her bir jandaryň jany

^a 16:29 Ýewreýleriň senenamasy boýunça ýedinji aý takmynan sentýabr aýyna gabat gelýär.

ganyndadyr. Şonuň üçin Men ysraýyl halkyna şeýle diýdim: 'Hiç bir jandaryň ganyny agzyňyza almaň, çünki her bir jandaryň jany onuň ganyndadyr'. Ony iýen Meniň halkymdan çetleşdirilsin. ¹⁵Haram ölen ýa-da ýyrtýjylaryň parçalan haýwanynyň etini iýen kişi özüniň ýerli halkdan ýa-da gelmişekdigine garamazdan, geýimlerini ýuwsun, suwa düşünsin. Ol agşama çenli haramdyr we soňra tämiz bolar. ¹⁶Eger ol geýimlerini ýuwmasa ýa-da suwa düşmese, onda ol öz jezasyny çekmeli“».

18-nji bab

Gadagan edilýän jyns gatnaşyklary

¹Reb Musa şeýle diýdi: ²«Ysraýyl halkyna şeýle diý: „Hudaýyňyz Reb Mendirin. ³Siz ýaşan ýeriňiz bolan Müsür ýurdunyň we sizi indi alyp barýan ýurdum bolan Kenganyň adatlaryna eýermäň. ⁴Siz Meniň hökümlerime, parzlaryma eýerip, olary berjaý ediň. Hudaýyňyz Reb Mendirin. ⁵Meniň parzlarymy, hökümlerimi berjaý ediň. Olary berjaý eden aman galar. Men Rebdirin.

⁶Hiç biriňiz öz mährem garyndaşyňyz bilen jyns gatnaşygyny etmäň. Men Rebdirin. ⁷Öz ejeň bilen jyns gatnaşygyny edip, kakaňy namysa goýma. Ol seniň ejeňdir, sen onuň bilen jyns gatnaşygyny etmeli dälşiň. ⁸Kakaňyň beýleki aýallary bilen-de jyns gatnaşygyny edip, kakaňy namysa goýma. ⁹Isle bir öýde, isle başga ýerde doglan bolsun – parhy ýok, öz aýal doganyň bilen ýa-da kakaňyň ýa-da ejeňiň gyzy bilen jyns gatnaşygyny etme. ¹⁰Öz ogluňdan bolan gyz agtygyň ýa-da öz gyzyňdan bolan gyz agtygyň bilen jyns gatnaşygyny etme, çünki sen olary biabraý etmek bilen, özüňi-de biabraý edýärsiň. ¹¹Öweý eneňden bolan öweý

aýal doganyň bilen jyns gatnaşygyny etme, çünki ol seniň kakaňdan önen aýal doganyňdyr. ¹²Öz ejekeň bilen jyns gatnaşygyny etme, ol seniň kakaňyň aýal doganydyr. ¹³Daýzaň bilen jyns gatnaşygyny etme, çünki ol seniň ejeňiň aýal doganydyr. ¹⁴Öz gelnejeňe golaýlaşyp, onuň bilen jyns gatnaşygyny etme, ol seniň gelnejeňdir. ¹⁵Öz gelniň bilen jyns gatnaşygyny etme, ol seniň ogluňyň aýalydyr. ¹⁶Öz doganyň aýaly bilen jyns gatnaşygyny etme, sen öz doganyňy namysa goýarsyň. ¹⁷Bir aýalyň hem özi, hem gyzy bilen jyns gatnaşygyny etme; bir aýalyň hem özi hem gyz agtygy bilen jyns gatnaşygyny etme. Olar seniň mährem garyndaşlaryňdyr, bu azgynlykdyr. ¹⁸Aýalyň dirikä, onuň uýasyny oňa güni edip alma we onuň bilen jyns gatnaşygyny etme. ¹⁹Aýbaşy görýän aýal bilen jyns gatnaşygyny etme. ²⁰Ýoldaşyň aýaly bilen jyns gatnaşygyny edip, özüňi haram etme. ²¹Öz perzentleriňden hiç birini Molek buty üçin gurbanlyk etme. Çünki şeýle etmek bilen sen öz Hudaýyň adyna ysnat getirersiň. Men Rebdirin. ²²Aýal bilen jyns gatnaşygyny edişniň ýaly, erkek bilen jyns gatnaşygyny etme, bu nejislikdir. ²³Hiç bir erkek ýa-da aýal haýwan bilen jyns gatnaşygyny edip, özüni haram etmesin, bu azgynlykdyr.

²⁴Şu nejislikleriň hiç biri bilen günä etmäň, çünki siziň öňüňizden kowýan milletlerim şu pis işleri zerarly haram boldular. ²⁵Şeýdip, ýurt harama çykdy. Men ýurdy etmişleri üçin jezalandyrdym. Ýurt öz ilatyndan ýüz dönderdi. ²⁶Emma siz Meniň parzlarymy, hökümlerimi berjaý edip, bu nejis işleri etmäň. Ýerli halk-da, araňyzda ýaşayan gelmişeklerde şeýle pis işleri etmesinler. ²⁷Çünki sizden öň bu ýurtda ýaşan ilat bu nejislikleriň baryny etdi we ýurt harama çykdy.

²⁸Eger sizem ýurdy harama çykaršanayz, ozalky milletden ýüz dönderişi ýaly, ýurt sizden-de ýüz dönderer. ²⁹Kimde-kim bu nejisliklerden birini etse, ol öz hal-kyndan çetleşdirilsin. ³⁰Sizden öňküleriň eden nejisliklerini gaýtalamazlygyňyz üçin, özüňizi şu zatlar zerarly haram etmezligiňiz üçin, Meniň buýrugymy berjaý ediň. Hudaýyňyz Reb Mendirin“».

19-njy bap

Mukaddeslik we adalatlylyk

¹Reb Musa şeýle diýdi:

²«Bütün ysraýyl halkyna şeýle diý: „Mukaddes boluň, çünki Men, siziň Hudaýyňyz Reb, mukaddesdirin. ³Her biriňiz öz ene-ataňyzy sylaň, Sabat günümiň kanunlaryny ýerine ýetiriň. Hudaýyňyz Reb Mendirin. ⁴Guýma butlary we başga hili butlary ýasap, olara sežde etmäň. Hudaýyňyz Reb Mendirin.

⁵Rebbe salamatlyk gurbanlygyny hödür edeniňizde, gurbanlygyňyzyň kabul bolary ýaly, ony kada laýyklykda beriň. ⁶Gurbanlyk malynyň eti hödür edilen günü ýa-da ertesi iýilsin. Üçünji güne galan et oda ýakylsyn. ⁷Eger et üçünji gün iýilse, ol haramdyr we siziň gurbanlygyňyz kabul bolmaz. ⁸Ol gurbanlykdan iýen öz jezasyny çeker, çünki ol Rebbe bagyş edilen zady harlandyr. Şol sebäpli bu adam öz halkynyň arasyndan kowlup çykarýlсын.

⁹Yeriňiziň hasylyny ýygnanyňyzda, atylaryňyzyň gyra çetindäkilerini ormaň, hasylyňyzyň hoşasyny çöplemäň. ¹⁰Üzüm baglaryňyzyň miweleriniň baryny ýygmaň, ýere gaçan üzümleri ýygmanan, olary garyp-gasara, gelmişeklere goýuň. Hudaýyňyz Reb Mendirin.

¹¹Ogrulyk, hilegärlik etmäň, bir-biriňizi aldamaň. ¹²Galp zat babatda Meniň adymdan ant içip, Hudaýyňyzyň adyna ysnat getirmäň. Men Rebdirin. ¹³Ýoldaşyňyň hakyny iýme, ony talama. Günlükçiniň zähmet hakyny bir günem saklama. ¹⁴Kere sögme, körüň önünde bürär ýaly zat goýma. Hudaýyňdan gork. Men Rebdirin. ¹⁵Höküm çykaranyňda adalatsyzlyk etme. Garybyň tarapyny tutup ýa-da baýdan heder edip, adalatsyzlyk etme, ildeşiňe hemişe adalatly höküm çykar. ¹⁶Öz halkyňyň arasynda ýalan gep gezdirme, adalatsyz höküm zerarly ildeşiňe howp abanýan bolsa, şaýat onuň arkasynda dursun^a. Men Rebdirin. ¹⁷Ýüregiňde ildeşiňi ýigrenme, günäsini onuň ýüzüne aýt, ýogsam senem günäkär bolarsyň. ¹⁸Öz halkyňdan öç alma, olaryň hiç biri babatda içiňde kituw saklama. Gaýtam, ýakynyňy özüňi söýüşüň ýaly söý. Men Rebdirin.

¹⁹Siz Meniň parzlarymy berjaý ediň. Mal-garalaryňy başga görnüşdäki mallar bilen çaknyşdyrma. Ekin meýdanyňda iki hili tohumy bile ekme we iki hili matadan tikilen eşik geýme.

²⁰Eger bir adam başga birine adaglanan, yzyna satyn alynmadyk ýa-da azat edilmedik gynak bilen ýatsa, onda olaryň ikisine-de jeza berilsin, ýöne öldürilmesin. Çünki bu gynak azat edilen däl. ²¹Ol adam özi üçin Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyna Rebbe ýazyk gurbanlygy hökmünde bir goç getirsin. ²²Onsoň ruhany Rebiň huzurynda bu ýazyk gurbanlygynyň goçy bilen, ony eden günäsinden saplasyn we Hudaý günäliniň eden günäsini geçer.

²³Siz Kengan ýurduna gelip, iýmit üçin her hili miweli agaçlary oturdanyňyzda,

^a 19:16 Adalatsyz höküm zerarly... dursun – ýa-da ildeşiň janyna kast etse, bipolarh garama.

ilkinji üç ýylyň miwelerinden iýmeklik gadagan edilsin, olary iýmäň. ²⁴Dördünji ýyl bolsa hemme miweler alkyş hökmünde Rebbe bagyş edilsin. ²⁵Bäşinji ýyl welin, siz miweli agaçlaryň miwesinden iýip bilersiňiz, olar size bol miwe berer. Hudaýyňyz Reb Mendirin.

²⁶Hiç bir eti gany bilen iýmäň. Siz pal atmaň, jadygöýlik etmäň. ²⁷Saçyňyzyň gyalalaryny gyrkyp, sakgalyňyzy timarlamaň. ²⁸Merhum üçin bedeniňize tyg çekmäň, özüňizi tagmalamaň. Men Rebdirin. ²⁹Gyzlaryňyzy loluçylyga satyp, olary biabraý etmäň. Eger siz şeýle etseňiz, ýurt zynahorlyga berlip, ol azgynlykdan dolar. ³⁰Sabat günümiň kanunlaryny ýerine ýetirip, mukaddes öýüme hormat goýuň. Men Rebdirin. ³¹Jadygöýlere we palçylara ýüz tutmaň. Olardan maslahat sorap, özüňizi haram etmäň. Hudaýyňyz Reb Mendirin. ³²Uly ýaşulyňyň önünde dik duruň, garryny sylaň, Hudaýyňyzdan gorkuň. Men Rebdirin.

³³Ýurduňyzda öz arañyzda ýaşayan gelmişeklere sütem etmäň. ³⁴Araňyzda ýaşayan gelmişekler siziň üçin ildeşiňiz ýaly bolsun. Olary özüňizi söýüşüňiz ýaly söýüň, çünki sizem Müsür ilinde gelmişek bolupdyňyz. Hudaýyňyz Reb Mendirin.

³⁵Siz uzynlyk ölçäniňizde, çekimde ýa-da sanagda hiç kimi aldamaň. ³⁶Siz hak terezileri, hak ölçeg daşlaryny, hak ölçegleri ulanyň. Sizi Müsür ýurdundan çykaran Hudaýyňyz Reb Mendirin. ³⁷Siz Meniň ähli parzlarymy, ähli hökümlerimi saklap, olary berjaý ediň. Men Rebdirin“».

20-nji bap

Rebbiň kanunlaryna boýun egmedikler üçin jezalar

¹Reb Musa şeýle diýdi: ²«Ysraýyl halkyna aýt: „Ysraýyl halkyndan ýa-da

olaryň arasynda ýaşayan gelmişeklerden kimdir biri öz perzentlerinden birini, Molek buta bagyş etse, ol adam öldürilsin. Ýurduň halky ony daşlap öldürsin. ³Men hem ol adamdan ýüz öwrerim we ony öz halkym hökmünde görmerim. Çünki ol halk Meniň mukaddes öýümi harama çykaryp, Meniň mukaddes adyňa ysnat getirip, öz perzendini Molege bagyş etdi. ⁴⁻⁵Eger ýurduň halky perzendini Molege berýän adamy görmezlige salyp öldürmese, Meniň Özüm ol adamdan we onuň maşgalasyndan ýüz öwrerim. Ony Molegiň yzyna eýerip, zynahorlyga ýüz uranlaryň bary bilen bile Öz halkymdan çetleşdirerin. ⁶Eger kimde-kim biwepalyk edip, jadygöýleriň we palçylaryň yzyna eýerse, Men ondan ýüz öwrerim we ony Öz halkymdan çetleşdirerin. ⁷Şonuň üçin siz iniňizi tämizläp, mukaddes boluň, çünki Hudaýyňyz Reb Mendirin. ⁸Meniň parzlarymy saklap, olary berjaý ediň. Sizi mukaddes edýän Reb Mendirin. ⁹Kakasyny ýa-da ejesini näletlän adam öldürilsin. Öz kakasyny we ejesini näletländigini üçin, onuň gany öz boýnunadyr.

¹⁰Eger bir adam başga bir adamyň aýaly bilen jyns gatnaşygyny etse, ol azgyn erkek-de, aýal-da öldürilsin. ¹¹Kim kakasynyň aýaly bilen jyns gatnaşygyny etse, ol öz kakasyny namysa goýýandyr. Olaryň ikisi-de öldürilsin. Olaryň ganlary öz boýunlarynadyr. ¹²Bir erkek öz gelni bilen jyns gatnaşygyny etse, olaryň ikisi-de öldürilsin, çünki bular azgynlyk etdiler. Olaryň ganlary öz boýunlarynadyr. ¹³Bir erkek aýal bilen jyns gatnaşygyny edişi ýaly, erkek bilen jyns gatnaşygyny etse, olaryň ikisi-de nejis iş edendikleri üçin öldürilsin. Olaryň ganlary öz boýunlarynadyr. ¹⁴Eger bir erkek bir aýala hem-de onuň ejesine-de öýlense,

bu azgynlykdyr. Araňyzda azgynlyk bolmaz ýaly, ol adam aýaly we onuň ejesi bilen bile oda ýakylsyn. ¹⁵Eger bir erkek bir haýwan bilen jyns gatnaşygyny etse, ol adam-da, haýwan-da öldürilsin. ¹⁶Eger bir aýal bir haýwan bilen jyns gatnaşygyny etse, ol aýal-da, haýwan-da öldürilsin. Olar öldürilsin, olaryň ganlary öz boýunlarynadyr. ¹⁷Eger bir adam öz gyz doganyna, kakasynyň ýa ejesiniň gyzyna öýlense, olar köpçüligiň önünde masgaralanyp, öz halkynyň arasyndan çykarylsyn. Ol adam öz gyz dogany bilen jyns gatnaşygyny edenligi üçin jezalandyrylmalydyr. ¹⁸Eger bir adam aýbaşy görýän aýal bilen jyns gatnaşygyny etse, olaryň ikisi-de öz halkyndan çetleşdirilsin, çünki olar tämizlik baradaky kadalary bozdular. ¹⁹Öz daýzaň ýa-da ejekeň bilen jyns gatnaşygyny etme, çünki beýle etmek bilen sen özüňi namysa goýýansyň. Olaryň ikisine-de jeza berilmelidir. ²⁰Gelnejesi bilen jyns gatnaşygyny eden adam agasyny namysa goýýandyr. Bular öz jezalaryny çekip, dünýäden perzentsiz öterler. ²¹Kimde-kim öz gelnejesine öýlense, bu haramlykdyr. Ol öz doganyny namysa goýýandyr, olar perzentsiz öterler.

²²Mesgen tutmagyňyz üçin alyp barýan ýurdumyň sizden ýüz döndermezi ýaly, siz Meniň parzlarymy we hökümlerimi saklap, olary berjaý ediň. ²³Öňüňizden kowup çykarýan milletiň adatlaryna eýermäň, çünki şeýle işler edendikleri üçin Men olary ýigrendim. ²⁴Emma Men size şeýle diýdim: 'Olaryň ýurduny siz miras alarsyňyz, Men süýt we bal akýan, mes toprakly ýurdy size mülk edip bererin'. Sizi beýleki milletlerden saýlap alan Hudaýyňyz Reb Mendirin. ²⁵Şonuň üçin hem siz halal haýwany haram haýwandan, halal guş

hem haram guşdan saýgaryň. Siziň üçin haram diýip aýrybaşgalan haýwanlarym, guşlarym ýa-da guryýer süýrenijileri bilen özüňizi haram etmäň. ²⁶Meniň üçin mukaddes boluň, çünki Men – Reb mukaddesdirin we Men sizi beýleki halklardan Özümiňki bolmagyňyz üçin saýlap aldym. ²⁷Jadygöý, palçy bolan erkegu-aýal daşlanyp öldürilsin. Olaryň gany öz boýunlarynadyr«».

21-nji bab

Ruhanylar mukaddes bolmalydyr

¹Reb Musa şeýle diýdi: «Ruhanylar, ýagny Harun ogullary bilen gepleşip, olara şeýle diý: „Olaryň hiç biri öz garyndaşlaryndan bolan merhuma galtaşyp, özlerini haram etmesin. ²⁻³Diňe mährem garyndaşy, ýagny ejesi, kakasy, ogly, gyzy, dogany, şonuň ýaly-da, durmuşa çykmaryk uýasy ölen ýagdaýynda ol merhuma galtaşyp, özüni haram edip biler. ⁴Emma ruhany aýalynyň garyndaşlaryndan bolan merhum üçin özüni haram edip, öz adyna ysnat getirmesin. ⁵Ýas tutýanlygynyň alamaty hökmünde, ruhanylar saçlaryny we sakgallaryny gyrykyp timarlamasynlar, bedenlerine tyg çekmesinler. ⁶Ruhanylar özlerini Hudaýa bagyş etsinler we Hudaýyň adyna ysnat getirmesinler. Çünki Rebbe ot üsti bilen berilýän iýmit sadakasyny hödürleýän şolardyr. Ruhanylar mukaddes bolmalydyrlar. ⁷Olar lola, azgyn aýala, äriden aýrylan aýala öýlenmesinler. Çünki ruhanylar Hudaýa bagyş edilendir. ⁸Siz ruhanylary mukaddes saýyň, çünki Hudaýyňyz a iýmit sadakasyny olar hödürleýärler. Halk hem olary mukaddes saýsyn, sebäbi sizi mukaddes edýän Men – Reb mukaddesdirin. ⁹Eger ruhanynyň gyzy loluçlyga baş urup, özüni

biabraý etse, ol atasynyň adyna hem ysnat getirýär. Beýle gyz oda ýakylsyn. ¹⁰Başyna mesh ýagy guýlup, ruhanylyk lybaslaryny geýmek üçin bellenen baş ruhany ýas tutýandygyny görkezmek üçin, saçyny ýaýyp, lybaslaryny ýyrtmasyn. ¹¹Ol hiç bir ölä ýakynlaşyp, hatda öz kakasy ýa ejesi üçin hem özüni haram etmesin. ¹²Baş ruhany mukaddes öýden daşa çykyp, öz Hudaýynyň mukaddes öýüni harlamasyn, çünki ol Hudaýynyň mesh ýagy guýlup mukaddes edildi. Men Rebdirin. ¹³Ol boý gyza öýlensin. ¹⁴⁻¹⁵Baş ruhany dula, äriden aýrylana, azana ýa-da loly aýala öýlenmesin. Ol halkynyň arasynda öz perzendiniň adyna ysnat getirmez ýaly, diňe öz tiresinden bolan gyza öýlensin. Çünki Men-Reb ony mukaddes edýändirin“». ¹⁶Reb Musa şeýle diýdi: ¹⁷«Harun bilen gepleşip, oňa şeýle diý: „Seniň tohum-tijiňiň geljekki nesilleriňden-de nogsanly adam Rebbe bagyş edilen iýmit sadakasyny hödür etmesin. ¹⁸⁻²⁰Şikesli bolan kör ýa-da agsak, ýüzi erbet şikesli ýa-da dogabitdi maýyp adam, aýagy ýa-da eli döwük, küýki ýa-da igli, gözi şikesli ýa-da gijilewük keselli, demrewli bolan ýa-da erkekligi bolmadyk adam gurbanlyk sypasyna ýakynlaşmasyn. ²¹Harunyň neslinden bolan nogsanly ruhany Rebbe ot üsti bilen berilýän sadakalary hödürlemeşin; nogsanlydygy zerarly ol Hudaýa iýmit sadakasyny hödürlejek bolup, gurbanlyk sypasyna asla ýakynlaşmasyn. ²²Nogsanly ruhany Hudaýa hödür edilen iýmitden, mukaddes we iň mukaddes iýmitden iýip biler. ²³Emma ol tutynyň ýanyna ýa-da gurbanlyk sypasyna goňlaşmasyn. Çünki ol nogsanlydyr. Ol bu mukaddes zatlara ýakynlaşyp, olary harlamasyn. Ruhanylary mukaddes edýän siziň Hudaýyňyz Reb Mendirin“».

²⁴Ine, Musanyň Haruna, onuň ogullaryna we бүтин ysraýyl halkyna aýdan zatlary şulardan ybaratdyr.

22-nji bab

Sadakalaryň mukaddesligi

¹Reb Musa şeýle diýdi: ²«Haruna we onuň ogullaryna aýt: „Harun we onuň ogullary ysraýyl halkynyň Maňa bagyş eden mukaddes sadakalaryna seresaply çemeleşsinler. Olar Meniň mukaddes adyňa ysnat getirmesinler. Men Rebdirin“. ³Olara şeýle diý: „Eger siziň geljekki nesilleriňizden, tohum-tijiňizden biri, ysraýyl halkynyň Maňa bagyş eden mukaddes sadakalaryna haramlykda ýakynlaşsa, ol Meniň huzurymdan ýok edilsin. Hudaýyňyz Reb Mendirin. ⁴⁻⁶Harun neslinden bolan ýokançly deri keseli ýa-da suwuklyk akması bolan erkek tämizlenýänçä, mukaddes sadakalardan iýmeli däldir. Jesede degip, haram bolan islendik zada galtaşan ýa-da tohum akan erkege ýa-da ynsany haram edýän guryýer süýrenijileriniň birine ýa-da haramlygy nämediginiň parhy bolmadyk ynsany haram edýän şu agzalan zatlardan birine galtaşan ruhany agsama çenli haramdyr. Ol suwa düşünmezden, mukaddes sadakalardan iýmesin. ⁷Gün ýaşan çagy ruhany tämiz bolar, diňe şondan soň ol mukaddes sadakalardan iýip biler, çünki bu sadaka ruhanylar maşgalasyna degişlidir. ⁸Ruhany haram ölen ýa-da ýyrtyjylaryň parçalan haýwanyň etinden iýip, özüni haram etmesin. Hudaýyňyz Reb Mendirin. ⁹Ruhanylar Meniň buýruklarymy berjaý etsinler, ýogsam olar mukaddes çadyry harlandyklary üçin, öz jezalaryny çekip ölerler. Olary mukaddes edýän Hudaýyňyz Reb Mendirin.

¹⁰Ruhany maşgalasyndan bolmadyk adam mukaddes sadakalardan iýmeli dälidir. Ruhanyňkyda wagtlaýyn ýaşayan gelmişek ýa-da günlükçi mukaddes sadakalardan iýmesin. ¹¹Emma ruhanynyň satyn alan guly we onuň öýünde doglanlar onuň saçagyndan iýip biler. ¹²Eger ruhanynyň gyzy ruhany maşgalasyndan bolmadyk birine durmuşa çyksa, ol hödür edilen mukaddes sadakalardan iýmeli dälidir. ¹³Emma ruhanynyň gyzy aýrylyşyp ýa dul galyp, çagasy bolman, ýaşlygyndaky ýaly atasy öýüne dolanyp gelse, ol kakasynyň saçagyndan iýip biler, ýöne başga bir gelmişek ondan iýmesin. ¹⁴Eger bir adam tötänlikden mukaddes sadakadan iýse, onda ol onuň bahasynyň başdan birini üstüne goşup, mukaddes sadakany ruhana bersin. ¹⁵⁻¹⁶Ruhanylar ysraýyl halkynyň Rebbe hödür eden mukaddes sadakalaryny halkyň iýmegine ýol berip, özlerine degişli mukaddes sadakalary harlamasynlar. Bu halky ýazykly edip, başlaryna jeza getirdýändir. Çünki ol sadakalary mukaddes edýän Hudaýyňyz Reb Mendirin“».

¹⁷Reb Musa şeýle diýdi: ¹⁸⁻¹⁹«Haruna, onuň ogullaryna we bütin ysraýyl halkyna aýt: „Ysraýyllarmy ýa-da Ysraýylda ýaşayan gelmişek – parhy ýok, kim Rebbe ýakma gurbanlyk hökmünde hödürülenýän, öz aýdylan ýa-da meýletin sadakasyny hödür etse, siziň gurbanlygyňyzyň kabul bolary ýaly, gara malmy, goýun-geçi – parhy ýok, ol şikessiz erkek mal bolsun. ²⁰Şikesli maly gurbanlyk bermäň, çünki ol kabul bolmaz. ²¹Eger kimde-kim aýdylan ýa-da meýletin sadaka hökmünde gara mallardan ýa-da dowarlardan Rebbe salamatlyk gurbanlygyny bermekçi bolsa, onuň kabul bolary ýaly, ol gurat, şikessiz mal

bolsun. ²²Kör, şikes ýeten ýa-da maýyp, baş keselli, gotur ýa-da demrewli maly Rebbe hödür etmäň, şeýle mallary Rebbe ot üsti bilen berilýän sadaka hökmünde gurbanlyk sypasynyň üstüne goýmaň. ²³Göwresinde artyklygy ýa kemisi bolan öküzçäni ýa guzyny meýletin sadaka hökmünde hödürläp bilersiňiz, ýöne ol aýdylan sadakanyň ýerine kabul bolmaz. ²⁴Erkeklik tohumlygy ýenjilen, syndyrylan, ýolnan ýa-da kesilen maly Rebbe hödür etmäň, ýurduňyzda beýle iş edilmesin. ²⁵Şeýle haýwanlary Rebbe iýmit sadakasy hökmünde hödür etmek üçin, gelmişegiň elinden almaň, çünki olar maýyp-müjrup, şikesli bolandyklary üçin, Rebbe iýmit sadakasy hökmünde kabul bolmaz“».

²⁶Reb Musa şeýle diýdi: ²⁷«Göle, guzy ýa-da owlak doglandan soň, ol ýedi günden başlap, ol Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlyk hökmünde kabul ediler. ²⁸Ýöne sygryň we onuň gölesiniň, goýnuň we onuň guzusynyň, ýagny malyň we onuň çagasynyň damagyny bir günde çalmaň. ²⁹Eger Rebbe şükür sadakasyny hödür etseňiz, ony kabul bolar ýaly edip beriň. ³⁰Sadaka şol günden özünde iýilsin, ondan ertire hiç zat galdyrylmasyn. Men Rebdirin.

³¹Siz Meniň buýruklarymy saklap, olary berjaý ediň. Men Rebdirin. ³²Meniň ysraýyl halkynyň arasynda mukaddes hasaplanarym ýaly, siz Meniň adyma ysnat getirmäň. Sizi mukaddes edýän Hudaýyňyz Reb Mendirin. ³³Siziň Hudaýyňyz bolmak üçin, sizi Müsür ýurdundan çykaryp getiren Mendirin. Men Rebdirin».

23-nji bab

¹Reb Musa şeýle diýdi: ²«Ysraýyl halkyna aýt: „Rebniň dini baýramlary,

ýagny siz tarapyndan mukaddes ýyg-nanyşyklar hökmünde yglan edilmeli Meniň baýramlarym, ine, şulardyr.

Sabat günü, Pesah baýramy, Petir baýramy

(Çölde 28:16-25)

³Alty günläp işläň, ýedinji gün Sa-batdyr, ol doly dynçlyk we mukaddes ýyg-nanyşyk günüdür. Şol gün siz hiç hili iş etmäň. Nirede ýaşadygyňyza gara-mazdan, şol Sabat günü Rebbe degişlidir. ⁴Ine, Rebbiň şu baýramlaryny siz kesgit-lenen wagtlyrynda bellemelisiniz. ⁵Birinji aýyň on dördüne Gün ýaşandan soň, Reb-be Pesah gurbanlygy hödür edilsin. ⁶Şu aýyň on bäşi Rebbiň Petir baýramydyr. Siz ýedi günläp petir iýmelisiniz. ⁷Şu günleriň ilkinji günü siz halky mukad-des ýyg-nanyşyga çagyryň. Şol gün siz işlemäň. ⁸Ýedi günläp Rebbe ot üsti bilen berilýän sadaka paýlaryňyzy hödürläp, ýedinji günü siz halky mukaddes ýygna-nyşyga çagyryň. Şol gün siz işlemäň“».

Ilkinji miwelerden berilmeli sadaka

⁹Reb Musa şeýle diýdi: ¹⁰«Ysraýyl halkyna aýt: „Size berjek ýurduma ba-ryp, onuň hasylyny ýyg-nan mahalyňyz, ilkinji hasyl desselerini ruhana getirip beriň. ¹¹Ol siziň üçin kabul bolsun diýip, dessäni Rebbe sadaka hökmünde ýokary galdyrsyn. Ruhany ony Sabat gününüň ertesi hödür etsin. ¹²Dessäni sadaka hökmünde ýokary galdyran gününüz, siz Rebbe ýakma gurbanlyk hökmünde şikessiz toklyny hödürläň. ¹³Onuň bilen birlikde zeytun ýagyna garylan ondan iki batman möçberindäki saýlama bugdaý ununy galla sadakasy hökmünde beriň. Rebbe ot üsti bilen berilýän bu galla

sadakanyň ysy Oña ýakymlydyr. Hödür edilen içgi hökmünde bir küýze ^a şerap beriň. ¹⁴Hudaýyňyza bu sadakany hödür edýän gününüze çenli çörek, gowrulan bugdaý ýa-da täze bugdaý dänesini iý-mäň. Bu siziň nirede ýaşadygyňyza garamazdan, bütin nesilleriňiz üçin ebe-dilik düzgün bolsun.

Galla baýramy

¹⁵Sabat gününüň ertesi siz Rebbe gö-terme sadakasy hökmünde hödür eden dessäni getiren gününüzden sanap, doly ýedi hepdäni geçiriň. ¹⁶Ýedinji Saba-dyň ertesi, ellinji gün Rebbe täze galla sadakasy hödürleň. ¹⁷Siz ýaşayan ýer-leriňizden iki çöregi Rebbe göterme sadakasy hökmünde hödür ediň. Olaryň her biri ondan iki batmana barabar saý-lama bugdaý ununa ýugrulyp, ilkinji miwe hökmünde hamyrmaýaly bişirilen bolsun. ¹⁸Çörek bilen birlikde şikessiz toklulardan ýedisini, bir öküzçäni we iki goçy hödür ediň. Bular Rebbe ýak-ma gurbanlyk bolsun. Olar Rebbe ot üsti bilen berilýän galla sadakasy we hödür edilen içgi bilen birlikde Rebbe hödür edilsin. Onuň ysy Rebbe ýakymlydyr. ¹⁹Şeýle hem siz günä gurbanlygy üçin bir erkeji we salamatlyk gurbanlygy üçin iki sany goçy hödürleň. ²⁰Ruhany bulary iki guzy we ilkinji hasyl çöregi bilen birlikde Rebbe göterme sadakasy hökmünde ýo-kary galdyrsyn. Bular Rebbe bagyş edilip, ruhanynyňky bolmalydyr. ²¹Şol gün siz halky mukaddes ýyg-nanyşyga çagyryň. Şol gün siz işlemäň. Bu nirede ýaş-aýandygyňyza garamazdan, siziň bütin nesilleriňiz üçin ebedilik düzgün bolsun. ²²Ýeriňiziň hasylyny ýyg-nanyňyzda, atyzlaryňyzyň gyra çetlerindäkileri

^a 23:13 *Bir küýze* – ýewreýçe hiniň dörtünden biri. Bu takm. 1 litre deňdir.

ormaň, hasylyňyzyň hoşasyny çöplemäň. Olary garyp-gasara we gelmişege goýuň. Hudaýyňyz Reb Mendirin“».

Surnaý baýramy

²³Reb Musa şeýle diýdi: ²⁴«Ysraýyl halkyna aýt: „Ýedinji aýyň birinji güni siziň üçin doly dynçlyk günüdür. Şol gün surnaýlar çalnyp ýatlanýan mukaddes ýygmanyşyk günüdür. ²⁵Şol gün siz işlemäň. Siz Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlygy hödürläň“».

Günäden saplanma günü

²⁶Reb Musa şeýle diýdi: ²⁷«Ýedinji aýyň onunjy güni günäden saplanma günüdür. Şol gün siziň üçin mukaddes ýygmanyşyk günü bolsun. Siz gije-gündiz agyz bekläp, Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlygy hödürläň. ²⁸Şol gün siz hiç işlemäň, çünki bu siziň Hudaýyňyz Rebbiň huzurynda günäleriňizden saplanmagyňyz üçin, günäden saplanma günüdür. ²⁹Kimde-kim şol gün gije-gündiz agyz bekleme, ol öz halkynyň arasyndan kowlup çykarylsyn. ³⁰Şol gün haýsydyr bir iş eden adamy, Men öldürerin. ³¹Siz şol gün işlemäň, bu siziň bütin nesilleriňiz üçin nirede ýaşandyklaryna garamazdan, ebedilik düzgün bolsun. ³²Ol gün siziň üçin Sabat, doly dynçlyk günüdür. Siz agyz bekläň. Aýyň dokuzy gününüň aňşamýndan ertesi aňşama çenli Sabat gününüň kanunlaryny ýerine ýetiriň».

Çatma baýramy

³³Reb Musa şeýle diýdi: ³⁴«Ysraýyl halkyna aýt: „Şu ýedinji aýyň on başyndan başlap, ýedi günün dowamynda Rebbiň hormatyna Çatma baýramy geçirilsin. ³⁵Onuň birinji güni siz halky mukaddes ýygmanyşyga çagyryň. Şol gün siz işlemäň. ³⁶Ýedi günläp, Rebbe ot üsti bilen

berilýän gurbanlyk paýlaryny hödürläň. Sekizinji gün halky mukaddes ýygmanyşyga çagyryň. Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlyk paýlaryny hödürläň. Şol gün siz halky mukaddes ýygmanyşyga çagyryň we işlemäň.

³⁷Mukaddes ýygmanyşyklarda Rebbiň bellemegi buýran baýramlary şulardyr: Rebbe ot üsti bilen berilýän sadaka paýlary: ýakma gurbanlyklary, galla sadakalary, başga gurbanlyklary we hödür edilen içgileriň hemmesini öz bellemeli günlerinde beriň. ³⁸Bu baýramlar Rebbiň Sabat günlerinden, aýratyn sadakalaryňyzdan, Hudaýa aýdan sadakalaryňyzdan we Rebbe hödür eden ähli meýletin sadakalaryňyzdan daşarydyr. ³⁹Ýedinji aýyň on başynjy güni, siz ýerleriňiziň hasylyny ýygmanyňyzda, ýedi günläp Rebbiň hormatyna baýram ediň. Birinji we sekizinji günleri doly dynç alyň, işlemäň. ⁴⁰Birinji gün oňat miweli agaçlaryň miwesini, palma şahalaryny, gür ýaprakly agaçlaryň we suw boýunda ösýän söwütleriň şahalaryny alyp, Hudaýyňyz Rebbiň huzurynda ýedi günläp şady-horramlykda boluň. ⁴¹Her ýyl ýedinji aýda ýedi günläp Rebbiň şanyna baýram belläň. Bu siziň bütin nesilleriňiz üçin ebedilik düzgündür. ⁴²Ýedi günläp çatmalarda ýaşañ, Ysraýyllyň ähli ýerli halky çatmalarda ýaşasyn. ⁴³Eger şeýle etseňiz, Meniň ysraýyl halkyny Müsürden alyp çykarymdan soň, olary çatmalarda ýaşadandygymy siziň nesilleriňiz bilerler. Hudaýyňyz Reb Mendirin“».

⁴⁴Şeýdip, Musa ysraýyl halkyna Rebbiň bellemeli baýramlaryny yglan etdi.

24-nji bab

Mukaddes ýerdäki çyralar

¹Reb Musa şeýle diýdi: ²«Ysraýyl halkyna buýur: her gün yşyk bolar ýaly,

saňa çyra üçin ýenjilen zeýtunyň sap arassa ýagyny getirsinler. ³Harun çyrany Rebbe ýüz tutulýan çadyrda, Äht sandygynyň öňündäki tutynyň daşynda, Rebbiň huzurynda her gün aşamdan ertire çenli ýanyň durar ýaly edip goýsun. Bu siziň bütin nesilleriňiz üçin ebedilik düzgün bolsun. ⁴Ol çyralary sap altyn-dan bolan çyradanyň üstünde Rebbiň huzurynda her gün aşamdan ertire çenli ýanyň durar ýaly edip goýsun».

Rebbe hödür edilen çörek

⁵Reb Musa şeýle diýdi: «Saýlama bugdaý unundan on iki sany çörek bişirt, olaryň her biriniň agramy ondan iki batmana barabar bolsun. ⁶Olary Rebbiň huzurynda sap altyn-dan bolan hantagtanyň üstünde alty-altydan iki hatar edip goý. ⁷Her hatar çöregiň ýanynda Rebbiň ýoluna hödür edilen paý hökmünde sap arassa, ýakymly ysly tütetgiden goý. Bu Rebbe ot üsti bilen berilýän sadaka bolup, ol çöregiň ornuny tutar. ⁸Harun bulary adat boýunça her Sabat günü Rebbiň huzurynda goýsun. Bu ysraýyl halkynyň ebedilik borjydyr. ⁹Bu çörekler Harun we onuň ogullarynyňkydyr. Olar mukaddes ýerde iýilsin. Çünki Rebbe ot üsti bilen berilýän sadaka paýlarynyň içinde ruhanylar üçin örän mukaddesi şudur. Bu siziň üçin ebedi parzdyr».

Hudaýa dil ýetirmek we onuň jezasy

¹⁰Ysraýyllaryň arasynda ejesi ysraýylly, kakasy bolsa müsürli bolan bir adam bardy. Düşelgede bir ysraýylly aýalyň ogly bilen başga bir ysraýylly uruşmaga başladylar. ¹¹Ysraýylly aýalyň ogly küpür gepläp, Rebbiň adyna dil ýetirdi. Onsoň ony Musanyň ýanyna alyp geldiler. Onuň ejesiniň ady Şelomytdy, ol dan tiresinden bolan Dibriňiň gyzydy. ¹²Reb özlerine

näme etmelidigini aýan edýänçä, olar ýaňky adamy gabap goýdular.

¹³Reb Musa şeýle diýdi: ¹⁴«Hudaýa dil ýetireni düşelgäniň daşyna çykar, ony eşidenleriň bary ellerini onuň kellesine goýsunlar we bütin halk ony daşlasyn. ¹⁵Onsoň ysraýyl halkyna aýt: „Kim öz Hudaýyna dil ýetirse, onuň günäsi öz boýnunadyr. ¹⁶Kimde-kim Rebbiň adyna dil ýetirse, ol ölüme höküm edilsin, ony bütin halk daşlasyn. Gelmişkmi ýa-da ýerli halk – parhy ýok, Rebbiň adyna dil ýetiren öldürilmelidir. ¹⁷Adam öldüreniň özi-de ölüme höküm edilsin. ¹⁸Mal öldüren onuň öwezini mal bilen tölesin. ¹⁹Kim-de kim biriniň bedenine şikes ýetirse, onuň özüne-de edil şonuň ýaly şikes ýetirilsin. ²⁰Döwük ornuna döwük, göz ornuna göz, diş ornuna diş, kime nähili şikes ýetiren bolsa, onuň özüne-de şonuň ýaly şikes ýetirilsin. ²¹Mal öldüren onuň öwezini mal bilen tölesin, adam öldüren ölüme höküm edilsin. ²²Gelmişek üçin hem, ýerli adam üçin hem kanun birdir, çünki Hudaýyňyz Reb Mendirin».

²³Musa bu tabşyryklary ysraýyl halkyna bereninden soň, olar Rebbe dil ýetiren adamy düşelgäniň daşyna çykaryp daşladylar. Şeýle etmek bilen ysraýyl halky Rebbiň Musa beren tabşyrygyny ýerine ýetirdi.

25-nji bap

Mukaddes ýyl

(Kanun taglymaty 15:1-11)

¹Reb Sinaý dagynda Musa şeýle diýdi: ²«Ysraýyl halkyna aýt: „Meniň size berýän ýurduma baranyňyzda, siz Rebbiň hormatyna her ýedinji ýyl ýere ekin ekmän dynç beriň. ³Alty ýyl ýeriňe ekin ek, alty ýyl üzümçiligiňi puda we

alty ýyl hasylyňy ýygna. ⁴Emma ýedinji ýyl ýer bütinleý ekişsiz galdyrylsyn. Ol Rebbe bagyş edilen ýyl bolsun. Sen ekin meýdanyňa ekin ekme, üzümçiliğiňi pudama. ⁵Hasyly ýygnalandan soň, sen özi gögereni orma, pudalmadyk üzümni miwesini ýygna, ýedinji ýyl ýer bütinleý ekişsiz galdyrylsyn. ⁶Ýeriň ekişsiz galdyrylan ýyly biten hasyl siziň üçin, gul-gyrnaklaryňyzdyr günlükçiler üçin we siziňkide wagtlaýyn ýaşaýan gelmişler üçin iýmit bolsun. ⁷Şeýle hem ýeriň hasyly siziň mal-garalaryňyz we ýurduňyzdaky ýabany haýwanlar üçin iýmit bolsun.

Baýram ýyly

⁸Ýedi ýyly ýedi gezek sanap geçir. Şonda ol kyrk dokuz ýyl bolýandyr. ⁹Onsoň ýedinji aýyň onunjy güni surnaý batly çalynsyn. Günäden saplanma güni surnaý bütin ýurduňyzda çalynsyn. ¹⁰Ellinji ýyly mukaddes ýyl edip, siz ýurduň ýaşajylarynyň baryna azatlyk yglan ediň. Bu siziň üçin baýram ýyly bolsun. Her kim öz mülküne, öz maşgalasyna dolanyp gelsin. ¹¹Bu ellinji ýyl siziň üçin baýram ýyly bolsun. Ýere ekin ekmäň, özi gögereni ormaň, pudalmadyk üzümni hasylyny ýygna. ¹²Çünki bu baýram ýyly siziň üçin mukaddes ýyldyr. Bu ýyl siz diňe ekin meýdanyňyň öz öndüren önümlerini iýiň.

¹³Bu baýram ýylynda her kim öz mülküne dolanyp gelsin. ¹⁴Ýoldaşyňyza ýer satanyňyzda ýa-da satyn alanyňyzda biri-biriňizi aldamaň. ¹⁵Ýoldaşyňyzdan ýer satyn alanyňyzda, onuň bahasy indiki baýram ýylyna çenli, ýeriň öndürip biljek hasylyna görä kesilsin. ¹⁶Eger baýrama çenli wagt köp bolsa, onda ýeriň bahasyny artdyryň. Eger baýrama çenli az wagt galan bolsa, onuň bahasyny

aşak düşüriň, çünki siz ýeriň öndürjek belli bir mukdardaky hasylyny satyn alýarsyňyz. ¹⁷Siz birek-biregi aldamaň, Hudaýyňyzdan gorkuň, çünki Hudaýyňyz Reb Mendirin.

¹⁸Ýurduňyzda howpsuz ýaşaryňyz ýaly, Meniň parzlarymy berjaý ediň, hökümlerime boýun boluň. ¹⁹Ýer size öz miwesini eçiler, siz ondan doýup iýip, howpsuz ýaşarsyňyz. ²⁰Emma kimdir biriniň: ‘Eger ekin ekmesek, hasyl ýygna masak, onda biz ýedinji ýylda näme iýeris?’ diýip soramagy mümkindir. ²¹Men altynjy ýylda ýere şeýle bir bereket indererin welin, ol iki ýyla ýeterlik hasyl berer. ²²Sekizinji ýyl ekin ekeniňizde-de, siz öňki hasyldan iýersiňiz. Tä dokuzynjy ýyla çenli, täze hasyl ýetişýänçä, siz köne hasyldan iýersiňiz.

Satylan emläk hakda

²³Ýer hemişelik satylmasyn, çünki ol Meniňkidir. Siz Meniň ýanymda gelmişek we kärendeçi ýalysyňyz. ²⁴Ýeýeýän ähli ýeriňizde siz ony gaýtadan satyn almaga mümkinçilik dörediň. ²⁵Eger öz garyndaşlaryňyzdan biri garyp düşüp, mülküniň bir bölegini satsa, onda onuň hossary gelip, onuň satan ýerini yzyna satyn alsyn. ²⁶⁻²⁷Eger onuň ýeri pul töläp yzyna satyn alyp biljek hossary bolman, emma soň onuň özi baýap, ýeri yzyna satyn alar ýaly ýeterlik pul toplasa, onda ol ýeriň satylanyndan bäri geçen wagty hasaplap aýryp, galan puly satan adamyna gaýtaryp bersin we mülk hem eýesine gaýtarylyp berilsin. ²⁸Emma eýesiniň ýeri yzyna satyn almaga ýeterlik pul bolmasa, onda satylan ýer baýram ýylyna çenli ony satyn alan adamyň elinde galar. Ýöne baýram ýylynda ýer onuň ygtyýaryndan çykyp, mülk öňki eýesine gaýtarylyp berilsin.

²⁹Eger biri galadaky öýüni satsa, ol satylan wagtyndan soňky bir ýylyň dowamynda öýi yzyna satyn alyp biler. Eýesiniň öýi bir ýyla çenli yzyna satyn almaga haky bar. ³⁰Eger galadaky öý bir ýyla çenli yzyna satyn alynmasa, öý ony satyn alan adamyň elinde hemişelik galar. Öý baýram ýylynda-da satyn alanyň ygtyýaryndan çykmaz. ³¹Emma diwarsyz obalardaky öýler açyk meýdan bilen deň saýylsyn. Olar yzyna satyn alnyp bilner we baýram ýyly öz hakyky eýesine gaýtarylyp berilsin. ³²Lewileriň galalary barada aýtsak, lewiler özlerine degişli galalardaky öýlerini islän wagtlaýy yzyna satyn alyp bilerler. ³³Lewileriň biri özlerine degişli bolan galalaryň birindäki öýi satyp, ony yzyna satyn almasa, öý baýram ýyly onuň özüne gaýtarylyp berilsin. Çünki lewileriň galalaryndaky öýleri olaryň ysraýyl halkynyň arasyndaky mülkleridir. ³⁴Emma olaryň galalarynyň töweregindäki açyk meýdanlar satylmaly däldir, çünki bu olaryň ebedilik mülküdür.

Garyplar hakda

³⁵Eger garyndaşlaryňyzdan biri garyp düşüp, ol seniň kömegiňe mätäç bolsa, sen oňa araňyzda ýaşaýan gelmişeklere goldaw berşiň ýaly goldaw bermeli. ³⁶Ondan göterim alyp, peýda görjek bolma. Hudaýyňyzdan gork. Goý, olar siziň araňyzda ýaşasyn. ³⁷Kömege mätäje karz alan pulundan artyk töletme ýa-da peýda görmek üçin iýmiti oňa ýokary bahadan satma. ³⁸Kengan ýurduny size bermek üçin, siziň Hudaýyňyz bolmak üçin, sizi Müsürden alyp çykan Hudaýyňyz Reb Mendirin.

³⁹Eger ildeşiňiň biri halys garyp düşüp, özüni saňa satsa, sen ony gul ýaly işletme. ⁴⁰Gaýtam, ol seniňkide wagtlaýyn

ýaşaýan gelmişek ýa-da günlükçi bolsun. Ol baýram ýylyna çenli seniňkide işlesin. ⁴¹Baýram ýylynda bolsa ol öz çagalary bilen seniň ygtyýaryňdan çykyp, öz maşgalasyna, ata-babalarynyň mülküne dolanyp gelsin. ⁴²Çünki ol Meniň Müsürden alyp çykan gulumdyr. Ol guluň satylyşy ýaly satylmaly däldir. ⁴³Siz oňa gödek daraşmaň, Hudaýyňyzdan gorkuň. ⁴⁴Eger size gul-gyrnak gerek bolsa, olary töweregiňizdäki milletlerden satyn alyň. ⁴⁵Öz araňyzda ýaşaýan gelmişekleriň arasyndan, olaryň siziň ýurduňyzda doglan çagalarynyň arasyndan gul-gyrnak satyn alyp bilersiňiz. Olar siziň eýeçiligiňizde bolarlar. ⁴⁶Olyr siz özüňizden soňky çagalaryňyza miras hökmünde galdyryp bilersiňiz. Siz olary gul hökmünde ulanyp bilersiňiz, ýöne öz ysraýyl doganlaryňyza hiç kim gödeklik bilen daraşmasyn.

⁴⁷⁻⁴⁸Eger siziň araňyzda ýaşaýan gelmişekleriň biri baýap, öz ysraýyl doganlaryňyzdan biri garyp düşüp, özüni ýaňky gelmişege ýa-da gelmişegiň kowmyndan birine satsa, ol satylanlyndan soň, onuň yzyna satyn alynmaga haky bardyr. Öz ysraýyl doganlaryňyzdan biri ony yzyna satyn alyp biler. ⁴⁹Agasy ýa-da doganogly, ýa-da öz kowmyndan bolan mährem garyndaşlarynyň biri ony yzyna satyn alyp biler. Eger satylanyň özi baýasa, onda onuň özi özüni yzyna satyn alyp biler. ⁵⁰Ol özüni satyn alan adam bilen, satylan ýylyndan bäri geçen ýyllary hasaplasyn. Baha baýram ýylyna çenli galan wagta görä günlükçiniň zähmet hakynyň hasabyňa görä hasaplanyp çykarylsyn. ⁵¹Eger baýram ýylyna çenli wagt uzak bolsa, onda ol özüniň satyn alnan bahasyna görä tölesin. ⁵²Eger-de baýram ýylyna çenli galan wagt az bolsa, onda ol özüni

satyn alan adam bilen hasaplaşyp, tölegi öz satylan wagtyndan bäri geçen wagta görä tölesin. ⁵³Olar ýylyna hakyna tutulýan işçi hökmünde baý gelmişegiň ygtyýarynda bolar. Ýöne hojaýyn siziň gözüňiziň alnynda olara gödek daraşmasyn. ⁵⁴Eger olar şeýle ýagdaýda yzyna satyn alynmasalar, olar we olaryň çagalary baýram ýylynda azatlyga çykarylmaladyrlar. ⁵⁵Çünki ysraýyl halky Meniň gullarym, Meniň Müsürden alyp çykan gullarymdyr. Hudaýyňyz Reb Mendirin.

26-njy bap

Rebbiň tabşyryklaryny berjaý etmegiň sylagy

¹Özüňize butlar ýasamaň, heýkeller we uly daşlar dikmäň. Sežde etmek üçin ýurduňyzda oýma daş dikmäň. Hudaýyňyz Reb Mendirin. ²Sabat günümiň kanunlaryny ýerine ýetirip, Meniň mukaddes öýüme hormat goýuň. Reb Mendirin.

³⁻⁴Eger siz Meniň parzlaryma eýerip, tabşyryklarymy saklap, olary ak ýürekden berjaý etseňiz, Men siziň ýerleriňize gerek wagtynda ýagyş ýagdyrarn. Ýer hasyl berer, meýdan agaçlary-da miwe getirer. ⁵Ekinleriňiz şeýle bir köp hasyl getirer welin, döwegiňiz üzüm ýygymyna çenli dowam eder. Üzüm ýygymy galla ekişine çenli dowam eder, çöregiňizi doýup iýersiňiz, ýurduňyzda howpsuzlykda ýaşarsyňyz. ⁶Men ýurda parahatçylyk bererin. Siz arkaýyn ýatyp turarsyňyz. Sizi gorkuzan bolmaz. Men ýurtdaky wagşy haýwanlaryň ýoguna ýanaryn. Ýurduňyzda uruş bolmaz. ⁷Siz duşmanlaryňyzdan üstün çykarsyňyz. Uruşda duşmanlaryňyzy gyrarsyňyz. ⁸Bäşiňiz ýüzden, ýüziňiz müňden üstün

çykarsyňyz. Uruşda duşmanlaryňyzy gyrarsyňyz. ⁹Men sizi ýalkap, size köp çaga berip, sanyňyzy köpelderin. Men siziň bilen eden ähtimi saklaryn. ¹⁰Siz uzak wagt saklanan öňki köne galany iýersiňiz. Täze hasyla ýer açmak üçin, siz köne hasyly çykaryp taşlamaly bolarsyňyz. ¹¹Men siziň arañyzda mesgen tutaryn. Men hiç haçan sizden ýüz öwürmerin. ¹²Men siziň arañyzda bolup, siziň Hudaýyňyz bolaryn, sizem Meniň halkym bolarsyňyz. ¹³Müsürliileriň guly bolup galmasyňlar diýip, sizi Müsürden alyp çykan Hudaýyňyz Reb Mendirin. Sizi olaryň elinden azat edip, başyňyzy dik tutduryp ýöreden Mendirin.

Rebbe gulak asmazlygynyň jezasy

¹⁴⁻¹⁶Eger siz Maňa boýun egmän, ähli tabşyryklarymy berjaý etmän, parzlarymdan, hökümlerimden ýüz öwrüp, ähtimi bozsaňyz, Men siziň üstüňizden howp indererin. Bejerip bolmaýan, gözüňi kör edip, lütüňi çykarýan ysytmany Men siziň başyňyzdan indererin. Eken ekinleriňiz özüňize nesip etmez, olary duşmanlaryňyz iýer. ¹⁷Men sizden ýüz öwrerin, duşmanlaryňyz sizden üstün çykarlar, ýagylaryňyz üstüňizden höküm sürerler. Siz zyyňyzda kowgy bolmasada, dowla düşüp gaçarsyňyz. ¹⁸Şeýle betbagtçylyklardan soňam siz Maňa gulak asmasaňyz, onda Men size öňkünden ýedi esse artyk jeza bererin. ¹⁹Men siziň buýsanýan güýjüňizi syndyrarn. Gökden ýagyş ýagmaz we ýerleriňiz gatap, daşa döner. ²⁰Siz güýjüňizi biderek sarp edersiňiz, ýeriňiz hasyl, agaçlaryňyz miwe bermez.

²¹Eger siz Maňa garşy gitmegiňizi dowam edip, Maňa gulak asmasaňyz, boýnuýogynlygynyň üçin Men size ýene-de ýedi esse artyk jeza bererin.

²²Üstüňize wagşy haýwanlary ibererin. Olar sizi çagalaryňyzdan jyda düşü-
rerler, mallaryňyzy gyrralar, sanyňyzy
azaldyp, ýollaryňyzy çolardarlar. ²³⁻²⁴Şu
jezalardan soňam Maňa tarap öwrül-
män, garşyňa gitmegiňizi dowam etseňiz,
onda Men hem siziň garşyňyza gidip,
günäleriňiz üçin size ýene öňküden-de
ýedi esse artyk jeza bererin. ²⁵Men siziň
ýurduňyzda uruş turzaryn. Ähtimi bo-
zanlygyňyz üçin, Men size hökman jeza
bererin. Eger siz galalaryňyzda gaçyp
gizlenseňiz, Men siziň arañyza gyrgyn
keselini ibererin. Şeýdip, Men sizi duş-
manyňyzyň eline bererin we olar siziň
üstüňizden höküm sürerler. ²⁶Men sizi
çörekden kesenimde, on aýal diňe bir
tamdyrda çörek ýapar. Olar çöregiňizi
size ölçäp bererler. Siz ondan iýersiňiz,
ýöne doýmarsyňyz. ²⁷⁻²⁸Emma şonda-da
Maňa gulak asman, garşyňa gitmegi
dowam etseňiz, Men gahar bilen size
garşy gidip, günäleriňiz üçin size ýene
öňküden-de ýedi esse artyk jeza bererin.
²⁹Siz açlygyňyzdan ýaňa ogullaryňyzyň,
gyzlaryňyzyň etini iýersiňiz. ³⁰Siziň
seždegähleriňizi ýykyp, ýakymly ysly
tütetgi ýakýan sypalaryňyzy weýran
ederin. Siziň maslyklaryňyzy ýykylan
butlaryňyzyň maslyklarynyň üstüne
üýşürerin. Men sizi ret ederin. ³¹Men
siziň galalaryňyzy haraba öwürüp, siziň
seždegähleriňizi ýer bilen ýegsan ederin,
ýakymly ysly sadakalaryňyzy kabul
etmerin. ³²Siziň ýurduňyzy şeýle bir
weýran ederin welin, onda ornaşmaga
gelyän duşmanlaryňyz muňa haýran
galarlar. ³³Men sizi gelmişek milletleriň
arasyna pytradyp, garşyňyza uruş turza-
ryn. Siziň ýurduňyz çolaryp, galalaryňyz
haraba öwrüler. ³⁴Siz duşmanlaryňyzyň
ýurdundakaňyz, haraba bolup ýatan
boş ýer oňat dync alar. Ýer näçe köp

harabalykda ýatsa, ol şonça-da onuň
hözirini görer. ³⁵Ol ýerde ýaşayarkaňyz
Sabat günleriňiz boş ýatmadyk ýer, şu
wagt siz ýesirlikdekäňiz, boş ýatsyn.
³⁶Duşmanlaryňyzyň ýurtlarynda diri
galanlaryňyzyň ýüreklerine Men şeýle
bir gorky salaryn welin, hatda ýapragyň
şemala şygyrdaýan sesi-de sizi gaçma-
ga mejbur eder. Siz gylyçdan gaçýan
ýaly gaçarsyňyz. Siz zýyňyzda kowgy
bolmasa-da, bar ýaly bolup gaçarsyňyz.
³⁷Sizi kowalaýan bolmasa-da, gylyç-
dan gaçýan dek, biri-biriňize bürdeşip
ýykylyrsyňyz, sizde duşmanlaryňyza
garşy durmaga mejal galmaz. ³⁸Siz gel-
mişek milletleriň arasynda heläk bolup,
duşmanlaryňyzyň ýurdy sizi ýuwudar.
³⁹Diri galanlaryňyz bolsa öz etmişleri-
ňiz we atalaryňyzyň etmişleri zerarly
duşmanlaryňyzyň ýurdunda çüýräsiňiz.
⁴⁰⁻⁴²Siziň nesilleriňiz öz etmişlerini
we atalarynyň etmişlerini, olaryň Maňa
biwepalyk edip, Meniň garşyňa giden-
diklerini we Meniň hem olara garşy gidip,
olary duşmanlarynyň ýurduna getiren-
digimi boýun alarlar. Siziň nesilleriňiz
boýnuýogynlyk etmeklerini bes edip,
öz günäleri üçin ötünç soranlaryndan
soň, Men Ýakup bilen eden ähtimi, Ys-
hak bilen eden ähtimi, Ybraýym bilen
eden ähtimi we ýurdy size bererin diýip
eden wadamy ýatlaryn. ⁴³Çünki ýer halk
tarapyndan terk edilip, ol haraba bolup
ýatyr. Halk Meniň hökümlerimi ret edip,
parzlarymdan ýüz öwrendigi üçin, öz
duşmanynyň ýurdunda öz etmişiniň
jezasyny çeksin. ⁴⁴Emma bu zatlara gara-
mazdan Men olar heniz duşmanlarynyň
ýurdundakalar, olary ret edip, olardan
ýüz dönderip, bütinleý heläk etmerin
we olar bilen eden ähtimi bozmaryn,
çünki olaryň Hudaýy Reb Mendirin.
⁴⁵Gaýtam, olar üçin, olaryň Hudaýy

bolmak üçin, olaryň beýleki milletleriň gözüniň alnynda Müsürden alyp çykan ata-babalary bilen eden ähtimi ýatlaryň. Men Rebdirin“». ⁴⁶Rebbiň Sinaý dagynda Musanyň üsti bilen ysraýyl halkyna beren parzlary, hökümleri we kanunlary şulardan ybaratdyr.

27-nji bab

Rebbe aýdylan sadakalar hakynda

¹Reb Musa şeýle diýdi: ²«Ysraýyl halkyna aýt: „Eger kimdir biri Rebbe berlen wadany berjaý etmek üçin Rebbe bagyş edilen bolsa, ol adam şu möçberdäki bahalar bilen azat edilip bilner. ³Ýigrimi ýaşdan altmyş ýaşa çenli bolan erkek adamyň bahasy mukaddes öýüň kesgitlän ölçegine görä bir ýüz mysgal ^a kümüş bolsun. ⁴Eger aýal maşgala bolsa, ýetmiş mysgal ^b kümüş bolsun. ⁵Baş ýaşdan ýigrimi ýaşa çenli bolan oglanlaryň bahasy kyrk baş mysgal ^c kümüş, gyzlaryňky ýigrimi iki mysgal ^d kümüş bolsun. ⁶Bir aýlykdan baş ýaşa çenli bolan oglanyň bahasy on bir mysgal ^e kümüş, gyzyň bahasy ýedi mysgal ^f kümüş bolsun. ⁷Ýaşy altmyş ýa-da ondan ýokary bolan erkek kişiniň bahasy otuz baş mysgal ^f kümüş, aýalyňky ýigrimi iki mysgal kümüş bolsun. ⁸Eger kimdir biri Rebbe adam bermegi wada edip, soňam onuň boşadylmagy üçin tölenmeli bahany töläp bilmese, onda ony ruhanynyň ýanyna

getirsinler. Ruhany onuň ýagdaýyna görä baha kessin.

⁹Eger Rebbe wada berlen mal sadaka hökmünde kabul edilse, onda hödür edilen her bir sadaka maly mukaddesdir. ¹⁰Malyň eýesi maly başga oňat mal bilen çalyşmaly däl. Eger bir mal başga mal bilen çalyşylyýan ýagdaýynda, olaryň ikisi-de Rebbe degişlidir. ¹¹Eger wada berlen mal Rebbe hödür edilmeýän haram mallardan bolsa, ol mal ruhanynyň ýanyna getirilsin. ¹²Oňatdygyna ýa-da erbetdigine garamazdan, ruhany mala baha kessin. Ruhanyň kesen bahasy gutarnykly baha bolsun. ¹³Eger malyň eýesi ony yzyna satyn almakçy bolsa, ol ruhanynyň kesen bahasynyň üstüne ýene başdan birini goşsun.

¹⁴Eger kimdir biri öýüni Rebbe bagyş etse, oňatmy ýa-da erbet – parhy ýok, ruhany oňa baha kessin. Ruhany ony näçe bahalasa, şol baha gutarnykly baha bolsun. ¹⁵Eger-de öýüni bagyş eden adam ony yzyna satyn almakçy bolsa, ol kesilen bahanyň üstüne ýene başdan birini goşsun. Şondan soň öý öz eýesine gaýtarylyp berler. ¹⁶Eger kimdir biri öz mülkünden bir bölek ýeri Rebbe bagyş etse, ýeriň bahasy oňa ekiljek tohumyň mukdaryna görä kesilsin: bir eşek ýüki arpa tohumynyň gymmaty bir ýüz mysgal kümüş bolsun. ¹⁷Eger kimdir biri ýeri baýram ýyly geçen badyna Rebbe bagyş etse, ýeriň bahasy ruhanynyň kesen nyryhnda galsyn. ¹⁸Eger eýesi

^a 27:3 *Bir ýüz mysgal* – ýewreýçe *elli şekel*. Bu takm. 600 gr deňdir.

^b 27:4 *Ýetmiş mysgal* – ýewreýçe *otuz şekel*. Bu takm. 340 gr deňdir.

^c 27:5 *Kyrk baş mysgal* – ýewreýçe *ýigrimi şekel*. Bu takm. 230 gr deňdir.

^d 27:5 *Ýigrimi iki mysgal* – ýewreýçe *on şekel*. Bu takm. 115 gr deňdir.

^e 27:6 *On bir mysgal* – ýewreýçe *bäş şekel*. Bu takm. 57 gr deňdir.

^f 27:6 *Ýedi mysgal* – ýewreýçe *üç şekel*. Bu takm. 34 gr deňdir.

^f 27:7 *Otuz baş mysgal* – ýewreýçe *on bäş şekel*. Bu takm. 170 gr deňdir.

ýeri baýram ýylyndan has soňrak Rebbe bagyş etse, onda ruhany indiki baýram ýylyna çenli galan wagty hasaplap, bahany öňküden kemeltsin. ¹⁹Eger ýeri Rebbe bagyş eden adam ony yzyna satyn almakçy bolsa, onda ol ruhanyň kesen bahasynyň üstüne başden birini goşsun. Şondan soň ýer öz eýesine gaýtarylyp berler. ²⁰Emma ýeri ilki yzyna satyn alman, ony başga birine satsa, ýer eýesiniň ony yzyna satyn almaga haky ýokdur. ²¹Emma baýram ýyly gelende, ýer bagyş edilen mülk hökmünde Rebbiňki bolar. Ol ýer ruhanyň eýeçiligine geçer.

²²⁻²³Eger biri öz mülkünden daşary satyn alan ýerini Rebbe bagyş etse, ruhany ýeriň bahasyny baýram ýylyna çenli galan wagta görä hasaplap çykarsyn. Rebbe mukaddes sadaka hökmünde ýeriň bahasy şol günüň özünde tölen-sin. ²⁴Baýram ýylynda bolsa ýer mülk eýesine, ýagny satyn alnan adamyna geçer. ²⁵Ähli bahalar, mukaddes öýüň resmi ölçegine görä kesilsin, ýagny iki mysgal^a bolsun.

²⁶Mal-garanyň ilkinji doglany Rebbiňkidir. Ony hiç kim Rebbe bagyş edip bilmez. Öküz bolsun, owlak-guzy bolsun – parhy ýok, olar Rebbiňkidir. ²⁷Eger

ol mal haram bolsa, onda malyň eýesi ruhanyň kesen bahasynyň üstüne başden birini goşup, ony yzyna satyn alsyn. Eger mal yzyna satyn alynmasa, kesilen baha görä satylsın.

²⁸Rebbe bagyş edilen islendik zat: adam bolsun, haýwan bolsun ýa-da mülk berlen ýer bolsun – parhy ýok, ol satylyp ýa-da yzyna satyn alnyp bilinmez. Bagyş edilen her bir zat ebedilik Rebbe degişlidir. ²⁹Bütinleý ýok edilmeli ynsanlar hem yzyna satyn alnyp bilinmez. Olar hökman ölüme höküm edilsin.

³⁰Ýerden öňän önümleriň ondan biri: dänemi ýa-da miwe – parhy ýok, olaryň bary Rebbiňkidir. Olar Rebbe bagyş edilendir. ³¹Eger kimdir biri öz ondan birini yzyna satyn almak islese, ondan biriniň nyrhynyň üstüne başden birini goşsun. ³²Iri mallaryň we dowarlaryň ondan birini, ýagny çopanyň sanaýan her onunjy maly Rebbe bagyş edilsin. ³³Hiç kim şikesli maly sadaka bermesin. Şeýle hem mal çalşylmasyn. Eger ol çalşylaýsa, olaryň ikisem Rebbe degişli bolar. Siz olary yzyna satyn almaly däl-siňiz“».

³⁴Rebbiň Sinaý dagynda ysraýyl halky üçin Musa beren buýruklary şulardan ybaratdyr.

^a 27:25 *Iki mysgal* – ýewreýçe *yigrimi gera*. Bu takm. 10 gr deňdir.